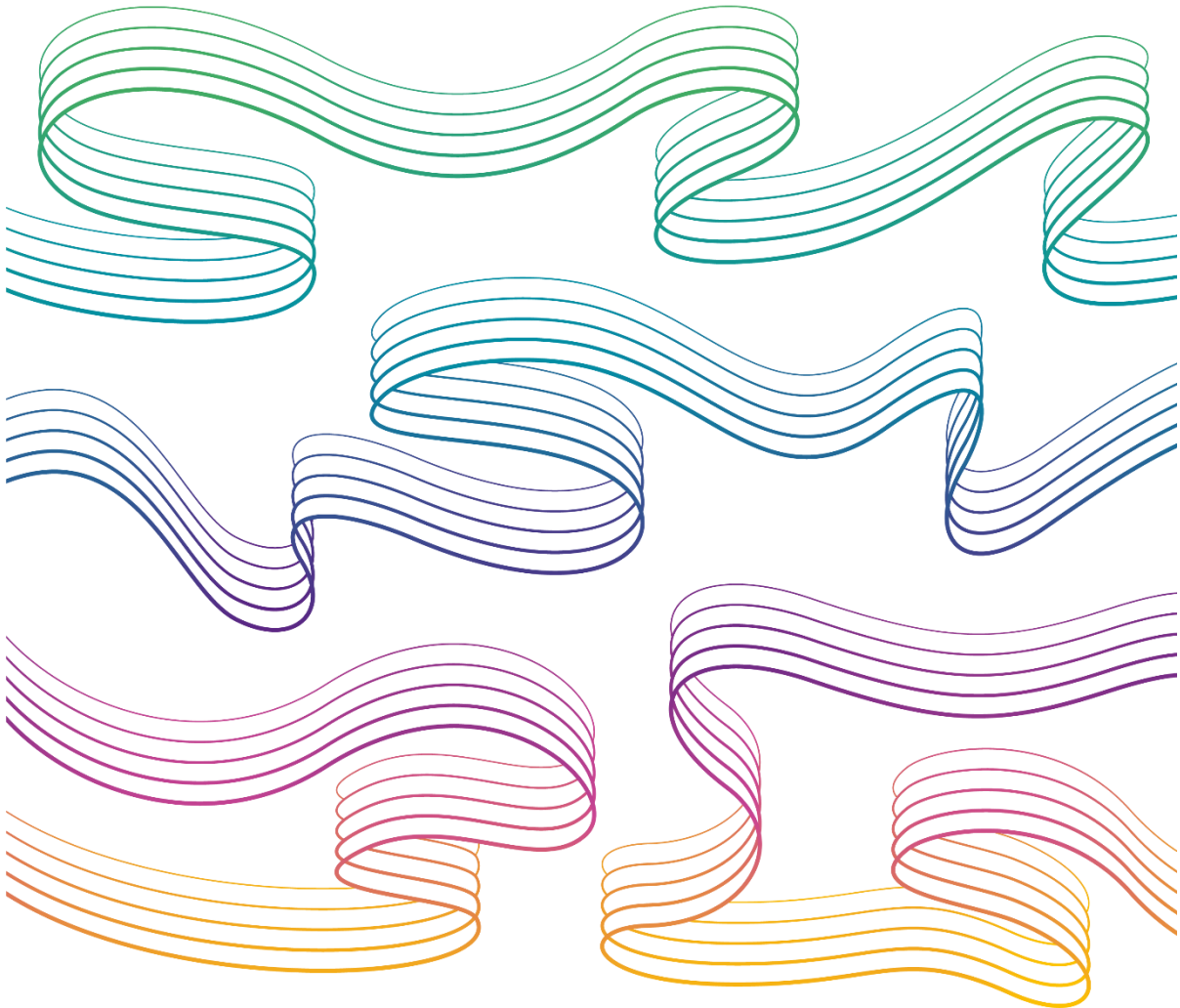

Kárašjoga gielda
Karasjok kommune

Sámi váibmosuotna – gilli, gos kultuvrrat deaivvadit
Den samiske pulsåren – bygda der kulturer møtes

Máhtovuodđu 2024

Kunnskapsgrunnlag 2024

Innhold

1. Innledning	3
2. Kommuneøkonomi	3
Sentrale inntekter	3
Status for økonomiske nøkkeltall	4
Netto driftsutgifter	4
3. Folkehelse	6
4. Befolkningsutvikling	7
Synkende folketall	7
Nedgang i folketallet	8
Antallet eldre vil øke og barnetallet faller	8
Aldersbæreevne	9
Inn- og utvandring	10
5. Den inkluderende bygda	11
Samisk språk	11
Fremtidig tjenestebehov	13
6. Den nyskapende bygda	19
Norsk kulturindeks	20
Kulturskole	21
Oversikt næringsliv	22
7. Den kompetente bygda	23
Utdanningsnivå	23
Oppvekst	24
Helse og omsorg	25
Sykefravær	26
Arbeidsledighet	27
Uføre	27
Unge utenfor arbeid	28
8. Den bærekraftige bygda	28
Reindrift	28
Areal	30
Vann og avløp	37
Klima	39

1. Innledning

Kunnskapsgrunnlaget består av flere typer informasjon, og presenteres i ulike former. Det kan f.eks. være kart, statistikk og i tekst. Informasjonen hentes fra nasjonale kilder eller baserer seg på lokal kunnskap.

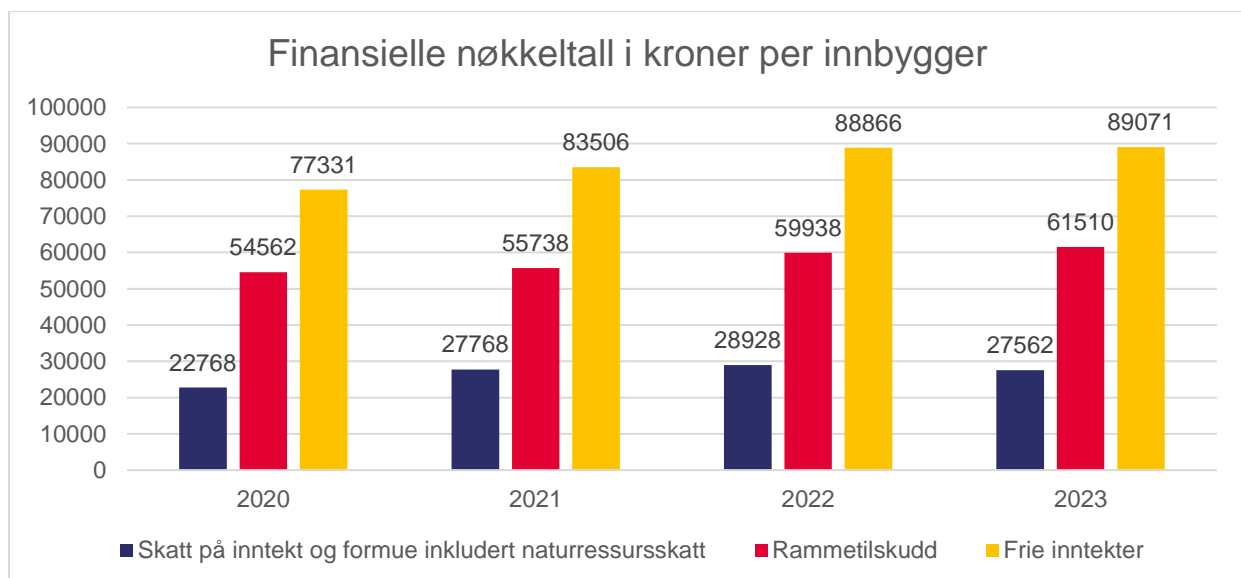
Kunnskapsgrunnlaget er et verktøy for å skape et felles utgangspunkt for å etablere et godt samfunn. Vi blir bevisste på sterke og svake sider ved vår kommune, og kan da gjøre tiltak mot en enda bedre fremtid.

2. Kommuneøkonomi

Karášjoga gielda Karasjok kommune har gjennom et systematisk omstillingsarbeid klart å snu utviklingen i kommuneøkonomien fra store merforbruk til en sunn og bærekraftig kommuneøkonomi. Karášjoga gielda Karasjok kommune har store investeringsbehov, der det planlegges å bygge ny skole og nytt helsesenter. Dette vil få betydelige driftsmessige konsekvenser da en økning av kommunens lånegjeld vil gi betydelige økte rente- og avdragskostnader. Dette innebærer at Karášjoga gielda Karasjok kommune de kommende årene må vri ressursbruken slik at det brukes mer av de disponible rammene på renter og avdrag, og mindre på lønn og andre driftskostnader. Karášjoga gielda Karasjok kommune har et handlingsrom for å øke både produktivitet og effektivitet, og det må gjøres endringer i kommunens tjenesteproduksjon.

Kommunen står overfor flere økonomiske utfordringer, dette gjelder både fra demografiske endringer, geografiske forhold og det spesielle behovet for tjenester tilpasset den samiske befolkningen.

Sentrale inntekter

Kilde: SSB, tabell 12137, inkluderer ikke øremerke rammetilskudd

Regjeringen har lagt frem et nytt inntektssystem, inntektssystemet ivaretar ikke de merutgifter som samiske forvaltningskommunene har. Karášjoga gielda Karasjok kommune kommer dårlig ut i det nye systemet, kommunen får 0 kr ekstra per innbygger i det nye inntektssystemet.

KS la i februar 2024 frem en rapport som viser at de samiske kommunene har ekstra utgifter til samisk som andre kommuner ikke har. Samlet er utgiftsnivået blant kommunene i det samiske forvaltningsområdet i gjennomsnitt 4 000 kroner høyere per innbygger enn ellers i landet. Dette utgjør ca. 10 millioner for Kárásjoga gjelda Karasjok kommune.

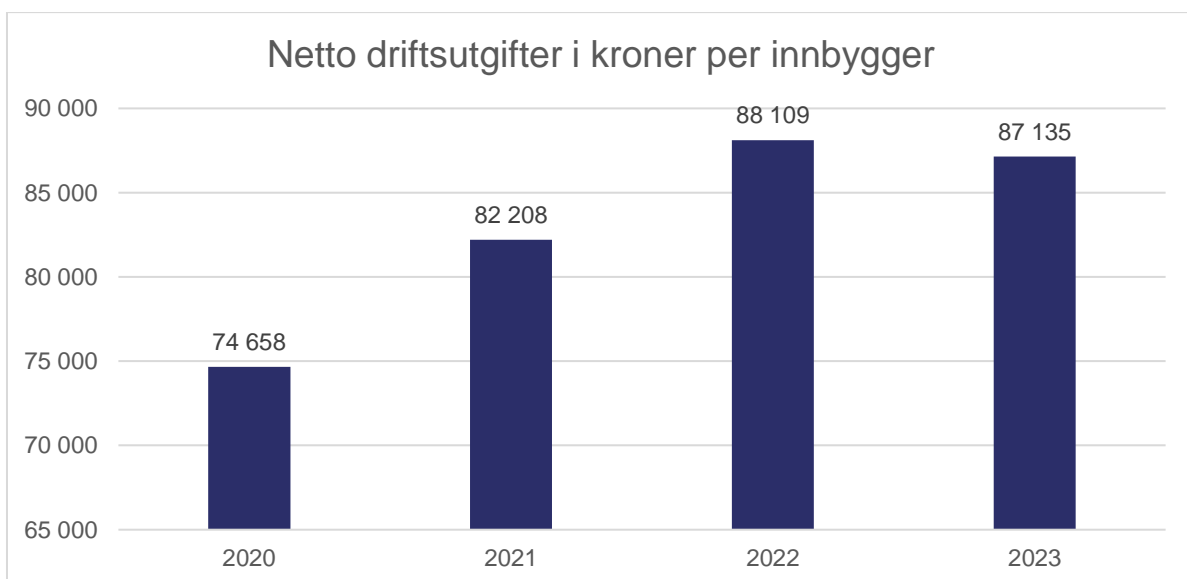
Kárásjoga gjelda Karasjok kommune mottar årlig basis- og betjeningstilskudd fra Sametinget. I 2023 fikk kommunen 6 286 000 kr, og i 2024 8 249 000 kr. Målet for basis- og betjeningstilskuddet er at kommunen skal betjene på samisk og synliggjøre samisk språk, og at man skal gjennomføre språkutviklingstiltak innenfor de ulike tjenesteområdene.

Status for økonomiske nøkkeltall

Kommunestyret vedtar i økonomiplanen måltall for det som er sett på som viktige indikatorer på at kommunens økonomi er så solid som den skal være.

Måltall	Vedtatt verdi 2023-26	Oppnådd verdi regnskap 2023
Netto driftsresultat i % av brutto driftsinntekter	2,50 %	1,80 %
Disposisjonsfond i % av brutto driftsinntekter	10 %	3,30%
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	80 %	93,1 %

Netto driftsutgifter

Netto driftsutgifter per innbygger fordelt på tjenesteområde

Tabellen nedenfor viser hvor mye Kárašjoga gjelda Karasjok kommune bruker per innbygger på hvert av tjenesteområdene (KOSTRA regnskap¹). F.eks. innenfor grunnskole bruker vi 16 095 kr per innbygger, og 2 198 kr per innbygger på samferdsel.

	Karasjok – Kárašjohka 2023
Grunnskole	16 095
Pleie og omsorg	28 281
Barnevern	2 020
Barnehage	10 573
Kommunehelse	5 576
Sosiale tjenester	3 007
Kultur og idrett	2 865
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	1 047
Adm, styring og fellesutgifter	9,955
Andre områder	6,167
- <i>Brann og ulykkesvern</i>	2,035
- <i>Kommunale boliger</i>	-372
- <i>Samferdsel</i>	2,198
- <i>Næringsforv. og konsesjonskraft</i>	927
- <i>Landbruk</i>	20
- <i>Kirke</i>	1,359
Totalt	85,587

I disse dokument kan du lese mere om kommuneøkonomien:

- [Årsrapport og årsregnskap 2023](#)
- [1. kvartalsrapport 2024](#)
- [2. kvartalsrapport 2024](#)
- [Handlings- og økonomiplan 2024 – 2027, årsbudsjett 2024](#)

¹ KOSTRA (KOMMune-STat-RAPportering) er et nasjonalt informasjonssystem som gir styringsinformasjon om kommunal og fylkeskommunal virksomhet.

3. Folkehelse

Folkehelseloven pålegger kommunen å ha oversikt over helsetilstanden til innbyggerne i kommunen, og kunnskap om faktorer og utviklingstrekk som påvirker helsetilstanden.

Det er krav i loven at forebyggende folkehelseiltak skal inngå og vurderes i alt planarbeid. Kárášjohka gielda Karasjok kommune har på bakgrunn av dette ikke utarbeidet en egen folkehelseplan. Folkehelseoversikten skal inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget for planstrategien og kommunens samfunnsplan, og skal ligge til grunn for alle andre planer som omhandler faktorer som har påvirkning på befolkningens helse. *Folkehelseoversikten fra 2020 er under revidering.*

Folkehelseinstituttet offentliggjør hvert år en folkehelseprofil for kommunene. Bomiljø og folkehelse er tema for 2024 års folkehelseprofiler.

[Folkehelseprofilen 2024, og tidligere års, for Kárášjohka gielda Karasjok kommune finner du på Folkehelseinstituttets sine nettsider.](#)

Kárášjoga gielda Karasjok kommune står overfor store utfordringer med et økende antall eldre, fallende antall barn og ungdom samt fallende antall voksne i arbeidsfør alder. Kommunen har relativt få innvandrere. Næringsstrukturen framstår som relativt ensidig, der ca. halvparten av de sysselsatte arbeider innen offentlig sektor. Disse utfordringene er alvorlige og bør møtes proaktivt for å hindre at kommunen kommer inn i en vanskelig reverserbar situasjon.

Det er av betydning å se sammenhengen mellom alle nivåene i skolestrukturen. Det pedagogiske miljøet i barnehagene skal bygge opp mot skolestart i grunnskolen, som igjen skal bygge opp til utdanning på videregående nivå. Vi ser at lese- og regneferdigheter er lavere enn landet for øvrig. Elever ved Karasjok skole presterer lavt på nasjonale prøver, men som sluttvurdering (grunnskolepoeng) ligger Karasjok skole over landsgjennomsnittet.

Det synes som at helsetilstanden i kommunen er relativt sett god, med unntak av at psykisk helse – særlig angst og/eller depresjon – synes å være et større problem enn landet for øvrig. Det gis også inntrykk av at lungesykdommer og særlig Kols er hyppig utbredt, og betydelig mer utbredt enn i landet for øvrig.

Trivsel på skolen i %

Andel elever som trives godt på skolen i prosent av alle som svarte på undersøkelsen. Kommunens tall omfatter elever som går på skole i kommunen. Statistikken viser 3 års glidende gjennomsnitt (dvs. gjennomsnitt for overlappende 3-årsperioder). Statistikken vises per 1.1.2024.

	2019/20 – 2021/22	2020/21-2022/23	2021/22-2023/24
7. trinn	84 %	89 %	83 %
10. trinn	70 %	76 %	76 %

Kilde: Kommnehelsa statistikkbank

Mobbing

	2019/20 – 2021/22	2020/21-2022/23	2021/22-2023/24
10. trinn	8,4 %	8,3 %	11,3 %

Kilde: Kommnehelsa statistikkbank

Tall fra 7. trinn er anonymisert eller skjult av andre årsaker.

Data fra undersøkelser i ungdomsmiljøet gir inntrykk av at mange barn og unge, til dels svært mange, sliter med sviktende trivsel og opplevelse av mobbing. Dette er viktig å fokusere siden en negativ opplevelse av ungdomstiden påvirker mestringsevnen også som voksen.

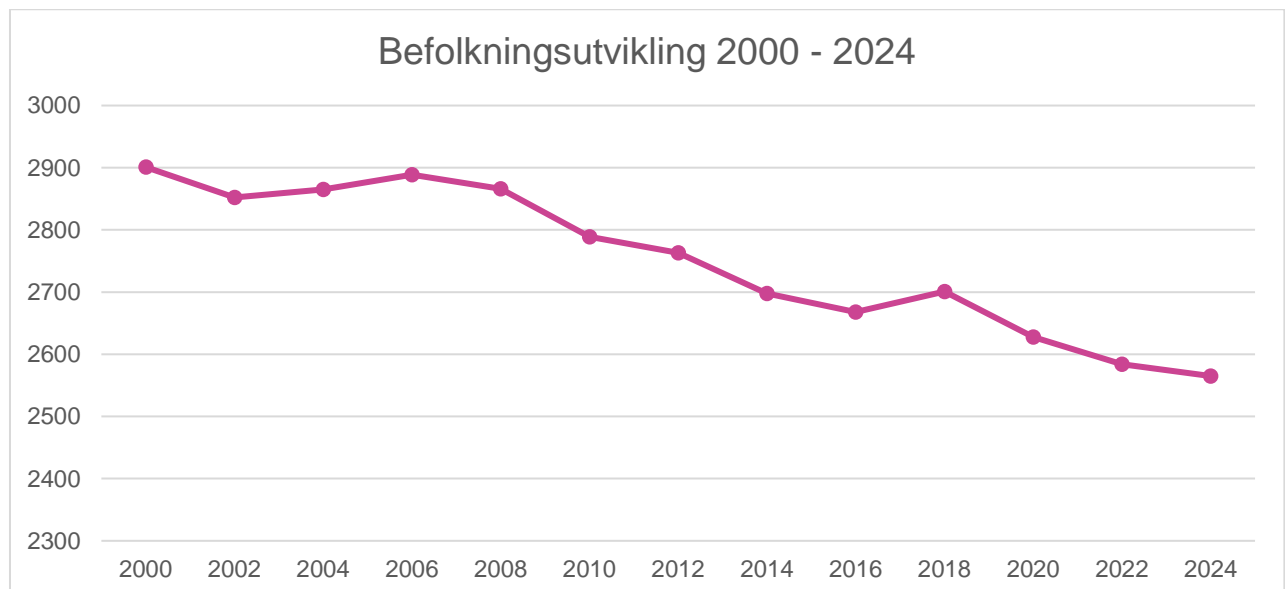
4. Befolkningsutvikling

Folketallet i kommunen har gradvis gått ned siden toppåret 2000 da folketallet var 2 901. Dette skyldes både fødselsunderskudd (antall fødte minus antall døde) og negativ folketilvekst. I 2023 ble det født 22 barn og 23 personer døde. Nettoinnflyttingen var 21 personer (antall som flytter inn minus antall som flytter ut), og veksten i befolkningen var + 22 per 4. kvartal 2023. Prognosene viser at barnetallet både på barnehage og i skolepliktig alder vil synke mot 2034. Dette vil ha betydning for tjenester som leveres i barnehagen og skolen. Kjønnssammensetningen er tilnærmet 50/50.

Synkende folketall

Karášjohka Karasjok, som mange andre kommuner i Nord-Norge, opplever en befolkningsnedgang. Dette skyldes blant annet fraflytting av unge familier til større byer, noe som påvirker elevtallet i skolene og barnehagene.

Karášjohka gielda Karasjok kommune har 2 529 innbyggere i 2. kvartal 2024. Karasjok har siden år 2000 hatt et synkende folketall med en befolkningsnedgang på 11,5 %.

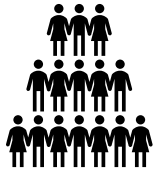
Kilde: SSB, tabell 07459

Nedgang i folketallet

Befolkningsframskrivingen for Káraşjohka gielda Karasjok kommune viser at reduksjonen i folketallet vil fortsette.

Befolkningsframskrivingene baseres på statistiker forventninger knyttet til flyttinger, fruktbarhet, dødelighet og innvandring.

Folketallet 2. kvartal 2024	2 529 innbyggere
Forventet folketall i 2032	2 422 innbyggere
Forventet folketall i 2044	2 357 innbyggere
Forventet nedgang 2024 – 2044	6,8 prosent

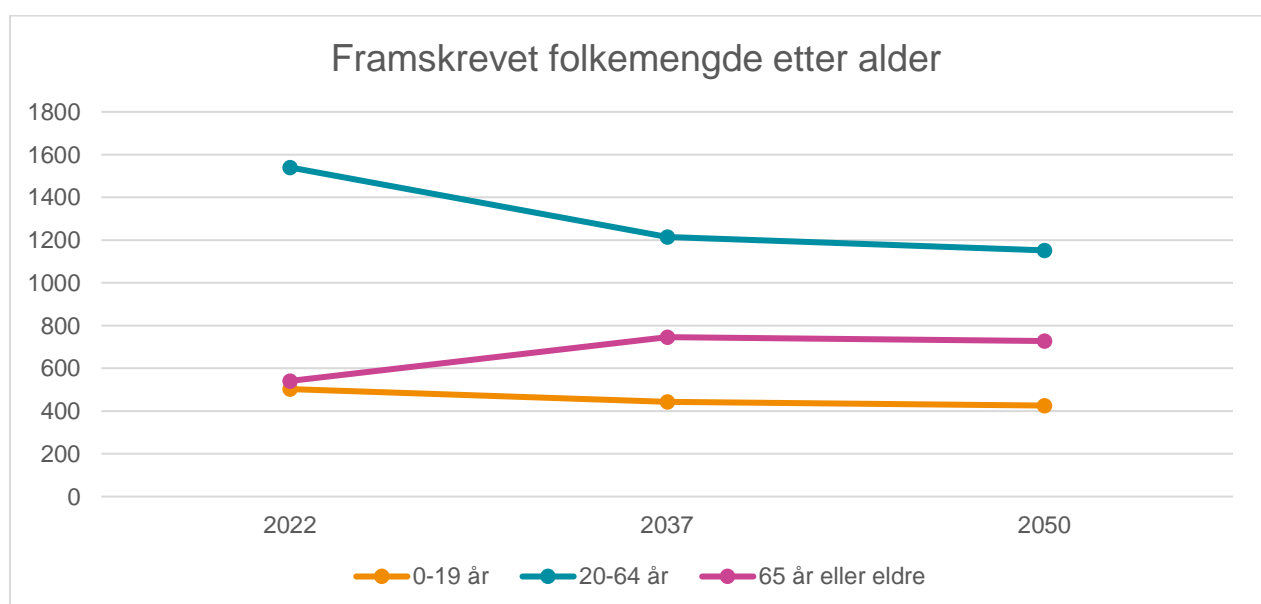
Prognosene viser at folketallet vil synke ytterligere, størst nedgang forventes i barnegruppene og den arbeidsføre delen av befolkningen, mens de over 65 år vil øke.

Antallet eldre vil øke og barnetallet faller

Som i mange andre distriktskommuner i Norge, har Káraşjohka Karasjok en aldrende befolkning. Dette øker behovet for helse- og omsorgstjenester, spesielt innenfor eldreomsorg, hjemmesykepleie og institusjonsplasser.

Lav fødselsrate og fraflytting av unge mennesker skaper et redusert skattegrunnlag og begrenset tilgang på arbeidskraft, noe som legger press på å levere nødvendige tjenester til en aldrende befolkning.

Befolkningsframskrivingen for Káraşjohka gielda Karasjok kommune viser at det vil bli en stadig høyere eldre andel.

Kilde: SSB tabell 13600 – hovedalternativet

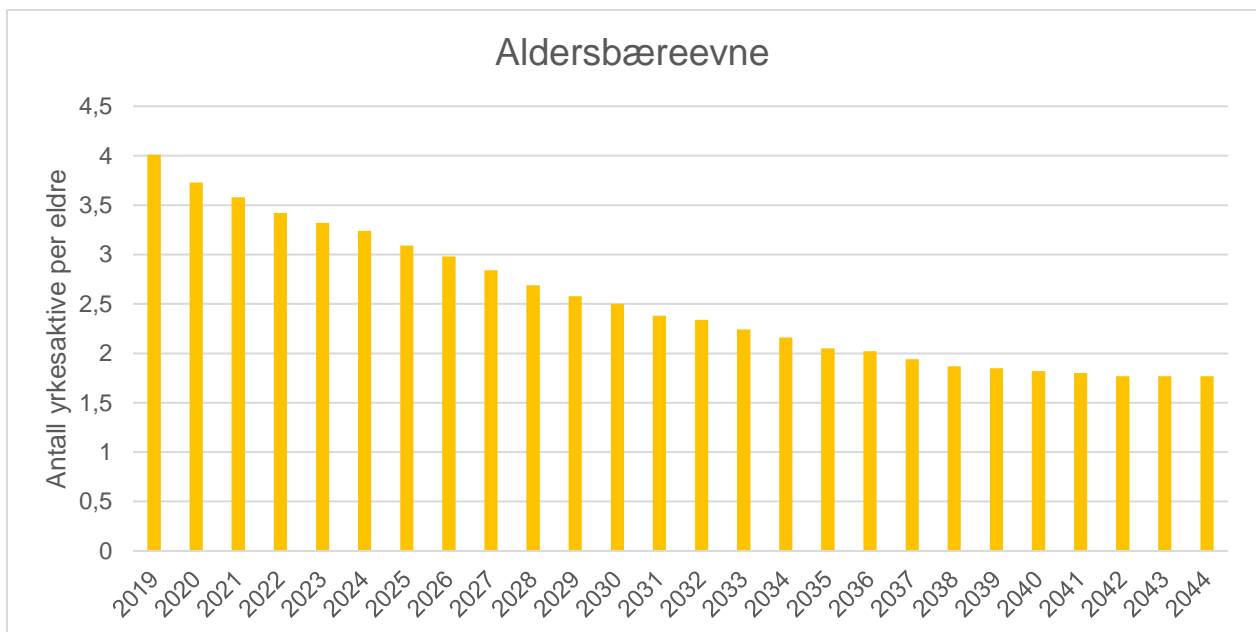

Den yrkes aktive aldersgruppen 20 – 66 år, har hatt en nedgang på 92 personer i tidsperioden 2014 - 2023 og vil ha ytterligere nedgang iht prognosene. Økningen i folketallet kommer i aldersgruppen 67 år og eldre, som betyr at pleie og omsorg vil bli kraftig belastet i fremtiden. Man ser allerede en økning på 6 personer i aldersgruppen 80+ fra 2014 til 2023 og prognosen viser at tallet vil øke ytterligere med 171 personer fram mot år 2044.

Tabellen viser befolkning per 1. januar hvert år for de ulike aldersgruppene. *Middelsnasjonal vekst (hovedalternativet)*

	2024	2025	2026	2027	2028
0 - åringer	25	23	23	23	22
Barnehage (1-5 år)	112	112	119	121	122
Grunnskole (6-15 år)	230	225	218	223	218
Videregående (16-19 år)	127	120	122	110	110
Totalt	494	480	482	477	472

Aldersbæreevne

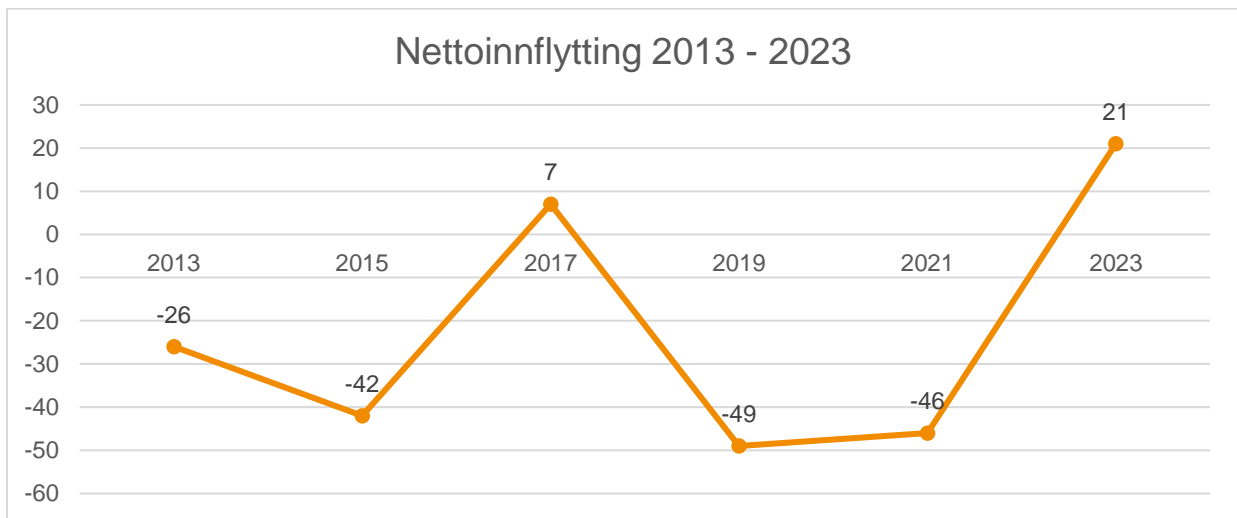

Aldersbæreevnen viser forholdet mellom den yrkesaktive befolkningen og den eldre delen av befolkningen, og er av vesentlig interesse for framtidens økonomiske bæreevne og for velferdstilbud og helse- og omsorgstjenestene. I 2019 var det 4,01 personer i yrkesaktiv alder per eldre, mens denne reduseres til 2,16 i 2034 og 1,82 i 2040.

Nedgangen i andel personer i yrkesaktiv alder i forhold til andel eldre, vil trolig bli en utfordring både når det gjelder personellsituasjon innen helse- og omsorgssektoren og for øvrig verdiskapning og velferdsutvikling. De mellom 67 og 80 år kan imidlertid forventes å være mer ressurssterke, ha bedre økonomi, bedre boforhold, høyere utdanning og bedre helse enn tidligere generasjoner (Ældre/Sagen 2001, Barstad 2006). Dette vil være en ressurs i fremtiden.

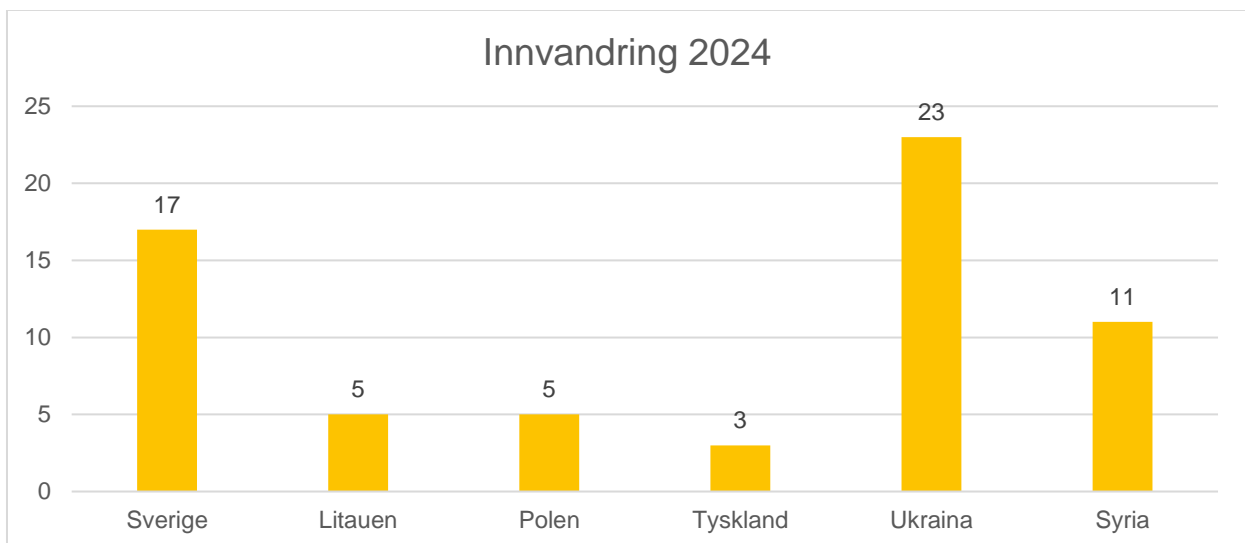

Inn- og utvandring

Kilde: SSB, tabell 06913

Nettoinnflytting er antall personer som har flyttet til en kommune, minus antall personer som har flyttet ut.

Figuren viser hvor mange personer som bor i kommunen som enten har innvandret selv eller er barn av to innvandrere med bakgrunn fra utvalgte land.

Som følge av fraflyttingen blir det en større andel eldre i kommunen. Dette reduserer antallet unge og barn i lokalsamfunnet, noe som påvirker kapasiteten og behovene i oppvekstsektoren.

Det foreligger ingen statistikk på hvorfor det er fraflytting i kommunen, men en årsak blant annet være at man flytter for å ta høyere utdanning. Kommunen bør få kartlagt nærmere om årsak til fraflytting, og vurdere tiltak for å forhindre det.

5. Den inkluderende bygda

Vi er et inkluderende lokalsamfunn for våre innbyggere i alle livsfaser. I Kárášjoga gieldda Karasjok kommune er samisk språk et komplett og samfunnsbærende språk innen de fleste samfunnsområder og i tjenestene som ytes. Vi har en tospråklig befolkning, der samisk og norsk er to likestilte språk. For at Kárášjoga gieldda Karasjok kommune skal være funksjonelt tospråklig samfunn, må det samiske være i fokus og vektlegges. Alle i Kárášjohka Karasjok skal ha muligheten til å lære det samiske språket.

Våre eldre skal ha en verdig alderdom, og vårt tjenestetilbud skal være tuftet på den samiske kulturen. Barn og unge skal ha en trygg og god oppvekst, med et inkluderende skolemiljø og et mangfold av fritidstilbud. I Kárášjohka Karasjok skal det være godt å leve, og gjennom folkehelsearbeidet skal vi skape gode levekår, god helse og livskvalitet for alle aldre. Vi skal spesielt legge til rette for å forebygge psykiske lidelser, sosial ulikhet og utenforskap. Vi skal tilrettelegge for et botilbud tilpasset innbyggere i ulike livssituasjoner.

Samisk språk

Ettersom Kárášjohka Karasjok er en samisk kjernekommune, er det et ekstra behov for helsepersonell som behersker samisk språk og forstår samisk kultur. Dette er viktig for å kunne gi gode og kulturelt sensitive helsetjenester, spesielt til eldre samer som ofte er samiskspråklige.

Det er viktig at barn og ungdom får opplæring i og på samisk. Likevel kan dette være utfordrende på grunn av mangel på kvalifiserte lærere i barnehage og skole som både behersker språket og har kunnskap om samisk kultur.

Det ble gjennomført en digital spørreundersøkelse blant kommunens ansatte i juni 2023, målet var at kartlegging den samiske språkkompetanse. Det var 95 stykk som besvarte, 30 av disse fra Karasjok skole. Det var få svar fra barnehagene og helse- og omsorgstjenesten.

Av de 95 som besvarte behersket 59% samisk muntlig, 42% skriftlig og leseforståelse i samisk.

Oppvekst

	Norsk-klasse	Samisk-klasse	Totalt
10 trinn	11	17	28
9. trinn	16	15	31
8. trinn	4	27	31
7. trinn	7	10	17
6. trinn	5	21	26
5. trinn	2	14	16
4. trinn	2	21	23
3. trinn	3	18	21
2. trinn	0	21	21
1. trinn	0	21	21

Tabell: Karasjok skoles elevtall på trinn fordelt etter to-klasse-typer i 2022/2023 (Øzerk, 2024)

Antall elever med samisk som 1. språk i grunnskolen, skoleåret 2022/2023: 182
Antall elever med samisk som 1. språk i grunnskolen, skoleåret 2023/2024: 186

Antall elever med samisk som 2. språk i grunnskolen, skoleåret 2022/2023: 27
Antall elever med samisk som 2. språk i grunnskolen, skoleåret 2023/2024: 23

Karasjok skole

Antall ansatte i grunnskolen som kan undervise i og på samisk, og som snakker samisk	31 personer 77 %
Antall ansatte på SFO som snakker samisk	3 personer 50 %

Kommunale barnehager

Antall ansatte i kommunale barnehager som snakker samisk med barn og foresatte	22 personer 96 %
Antall ansatte som har gjennomført samisk språkkurs i 2023 eller 2024	1
Antall barn i kommunalbarnehage med samisk som første språk (eller et av sine førstespråk)	79

Enhet barn, unge og familie

Antall ansatte som snakker samisk med brukere/ pårørende	9 personer 75%
Antall ansatte som saksbehandler skriftlig på samisk	1
Antall ansatte som har gjennomført samisk språkkurs i 2023 eller 2024	1

Helse og omsorg

Antall ansatte i pleie og omsorg som snakker samisk med brukere/ pårørende	63 personer 57 %
Antall ansatte som har gjennomført samisk språkkurs i 2023 eller 2024	5
Antall brukere med samisk som første språk	110

Enhet helse

Antall ansatte i enhet helse som snakker samisk med brukere/ pårørende	12 personer 71 %
Antall ansatte som har gjennomført samisk språkkurs i 2023 eller 2024 i enhet helse	2

Andre tjenesteområder²

Antall ansatte i kommunedirektørens stab og teknisk administrasjon som snakker samisk	21 personer 70%
Antall ansatte i kommunedirektørens stab og teknisk administrasjon som saksbehandler skriftlig på samisk	4 personer 14%

² Kommunedirektørens stab og Teknisk enhet (arbeidssted rådhuset)

Antall ansatte som har gjennomført samisk språkkurs i 2023 eller 2024	1
---	---

I Karasjok kommunes tjenesteområder så er det flertallet som er samisk språklig, det er få ansatte som saksbehandler skriftlig på samisk.

Det er få ansatte som deltar i samisk kurs, årsaken til dette er usikkert, men det antas at kommunen i før liten grad legger til rette for språkopplæring. Språkkurser tilbys i kommunalregi, av private aktører og universitet, mange av kursene som tilbys foregår på dagtid og krever arbeid med språket mellom samlinger. De ansatte får fri med lønn for å delta på kurs, men forventes å være på arbeid i mellomperioder. Det tar tid å lære seg språk, og kommunen må vurdere andre metoder enn kun kurs for å legge til rette for samisk språkopplæring.

Kárenaš samisk språk- og kultursenter

Fra 1. januar 2024 mottar språksentret direkte tilskudd fra Sámediggi Sametinget. Samisk språk- og kultursenter skal bidra til bevaring og utvikling av samisk språk og kultur i dagliglivet og i offentlige sammenhenger. Senterets primære målgruppe er Karasjoks befolkning i alle aldersgrupper.

Senterets målsetning er å ta vare på samisk språk og kulturelle verdier, skape sosial trygghet ved å styrke befolkningens identitet til sitt nærmiljø og å skape kulturelle utviklingsmuligheter basert på egenart, men med respekt for andre kulturer.

I 2024 mottok Kárenaš 1 212 000 kr i basistilskudd, og 342 000 kr i aktivitetstilskudd.

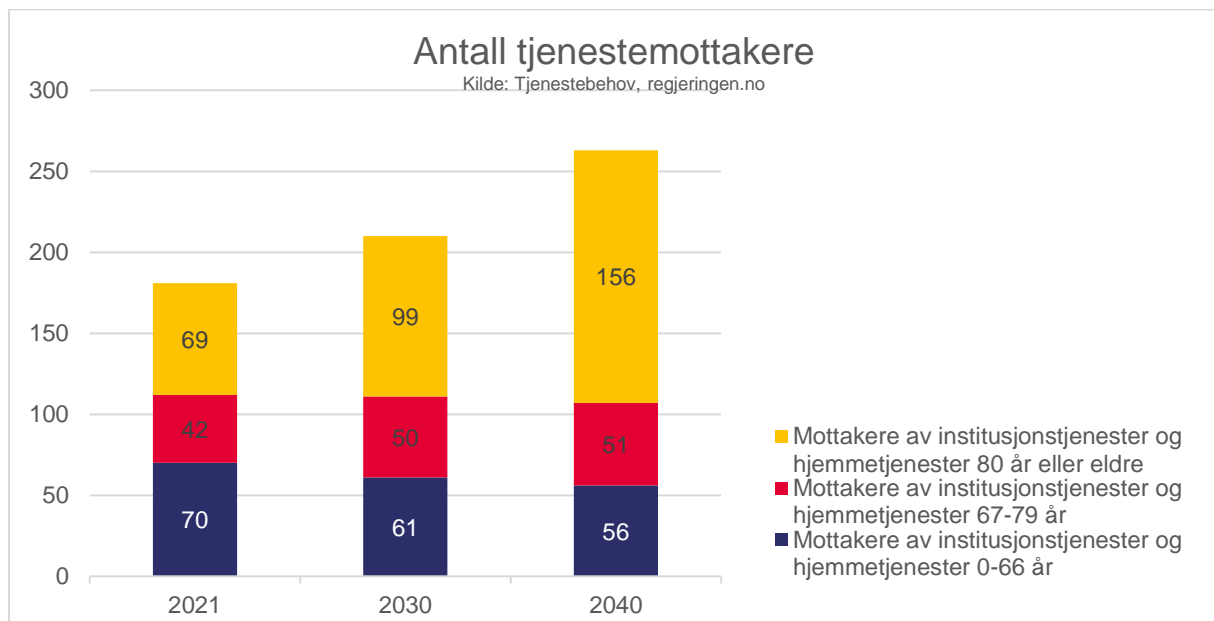
Kárenaš har tett samarbeid med UiT og Sámi allaskuvlla for å kunne tilby samiske kurs i Karasjok, der den som deltar i utdanningsforløp ikke skal måtte reise vekk fra kommunen for å delta. Kárenaš har i dag ikke et eget språkkurs tilbud, da man mangler pedagogisk språkressurs til dette.

Kárenaš tilbyr flere ulike språkarenaer, og har brukt året 2024 til å etablere faste språkarenaer inntil 2 ganger i uken. Det er ulike tema, og varierende antall deltakere.

Fremtidig tjenestebehov

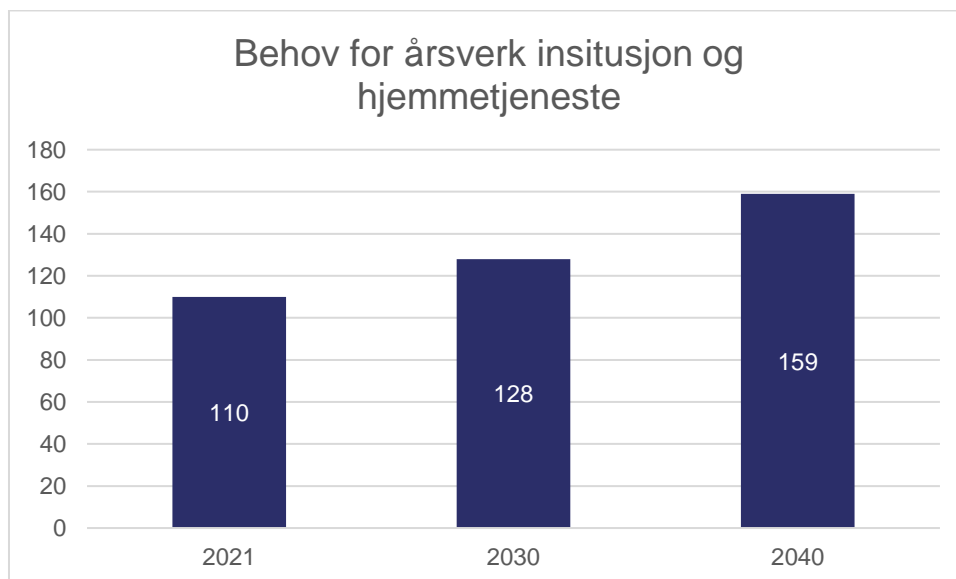
Pleie og omsorg

I beregningene av tallene på tjenestemottaker og arbeidskraftbehov fremover er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2021. Det er betydelige usikkerhet knyttet til både befolkning, dekningsgrad og standard på sikt, og framskrivningene må kun tas som indikasjoner.

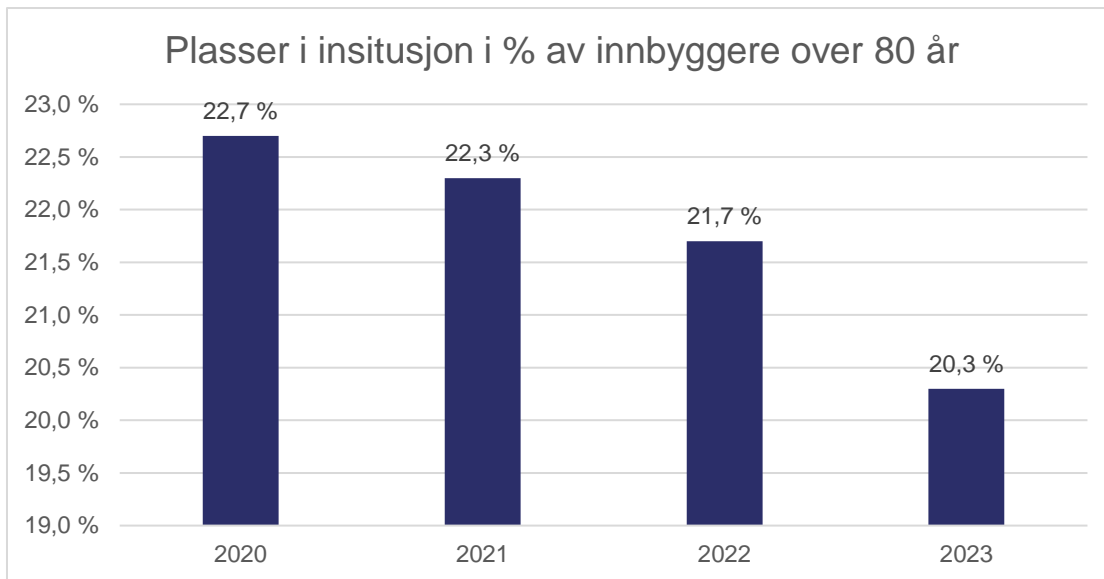
Kilde: Tjenestebehov, regjeringen.no

I årene fremover vil det være en markant økning på antall brukere med institusjons- eller hjemmetjenester i aldersgruppen 80 år eller eldre. Fra 69 i 2021 til 156 i 2040, dette er en økning på 126 %. Denne økningen vil påvirke behovet for årsverk som arbeider på institusjon og hjemmetjenester.

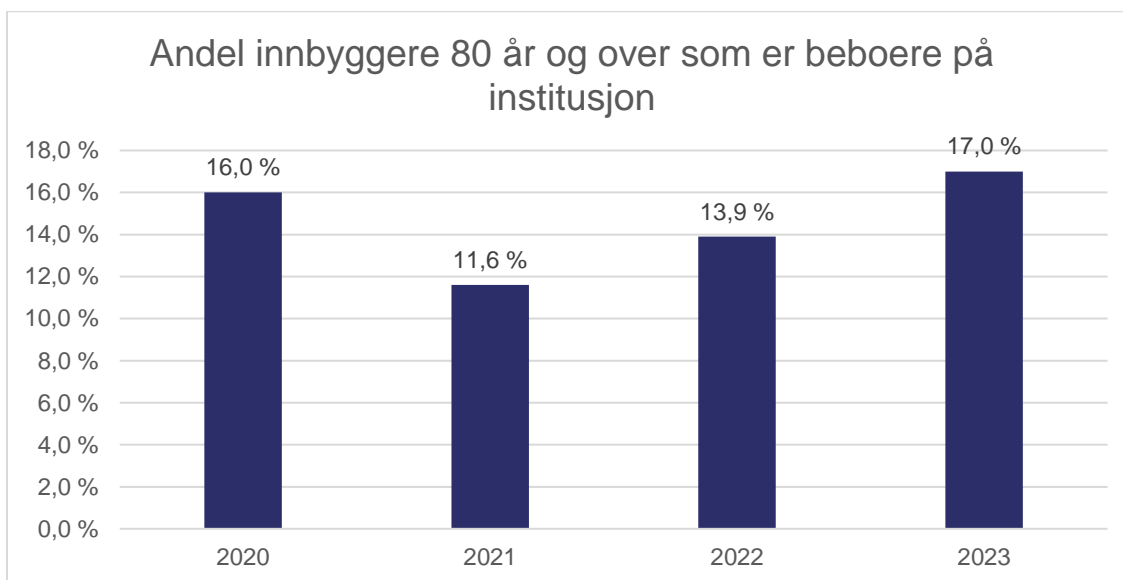

Kilde: Tjenestebehov, regjeringen.no

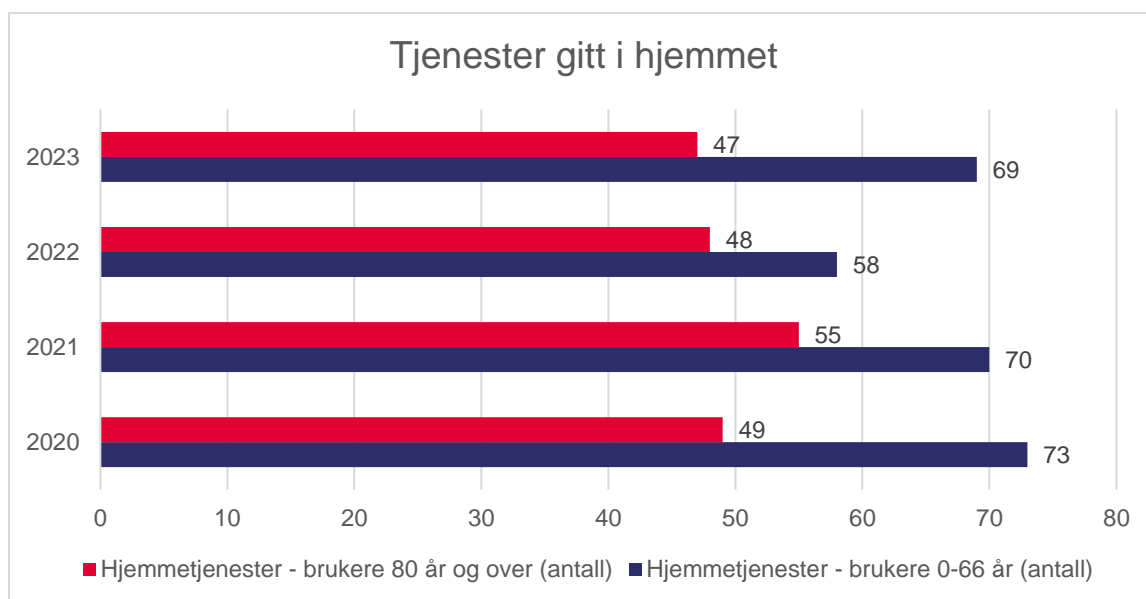
I årene fremover er det ikke skolen eller barnehagene som vil merke de største endringene i befolkningsutviklingen, det er innen pleie og omsorg som man vil få en markant økning på antall tjenestemottakere – og også da en økning i forventet antall årsverk. Dersom kommunen opprettholder samme dekningsgrad i 2040 som i 2021 vil man trenger 159 årsverk, dette er en økning på 44%. Samtidig vet vi at de i aldersgruppen som skal ut i arbeidslivet i samme periode går ned.

Dekningsgrader på antall plasser per innbyggere over 80 år er gått ned. I budsjett 2023 vedtok man en reduksjon i antall plasser fra 18 til 16 langtidsplasser, dette er en årsak til at dekningsgraden er gått ned. I 2024 har kommunen opplevd økt press på korttidsplasser. En annen årsak vil være at antall innbyggere over 80 år er økt de siste årene.

17 % av kommunens innbyggere over 80 år bor på institusjon, dette er en økning fra 2021 og 2022.

Tallet i antall personer som får tjenester i hjemmet er relativt likt i årene 2020 til 2023, og her ser man tydelig at de som blir over 80 år ofte har et behov for heldøgntjenester. Det er i 2023 16 langtidsplasser i institusjon og 3 korttidsplasser. nok ofte får institusjonsplass.

Disse tallene inneholder både brukere av omsorgsbolig med heldøgntjenester, psykisk helsetjenester og tjenester for mennesker med utviklingshemming (TMU), samt brukere med BPA, støttekontakt, trygghetsalarm og omsorgslønn m.m.

Søknader om tjenester innen pleie og omsorg

År	Søknader	% endring	Innvilget	% innvilget	Avslag	% avslag
2020	121		92	76,03	23	19,01
2021	118	-2,48	102	86,44	15	12,71
2022	154	30,51	102	66,23	35	22,73
2023	197	27,92	152	77,16	35	17,77

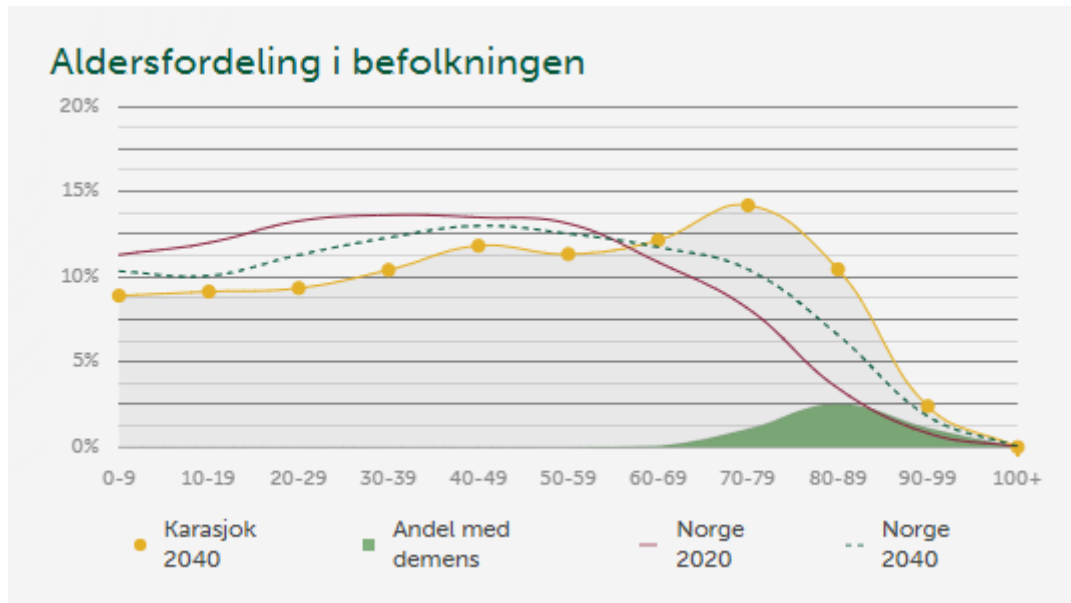
Dette er tall hentet fra Gerica (kommunens saksbehandlings og journalsystem for helse og omsorg). De totale antallet søknader stemmer ikke, kan være at det er ubehandlede søknader, at flere saker er skrevet på et vedtak eller at saker er registrert feil. Men tallene gir i hvert fall en viss pekepinn.

Antallet søknaden er økt med 27% fra 2020 til 2023 og er nok den første indikatoren på at antall eldre øker, og at mange av disse har behov for tjenester fra pleie og omsorg. Antallet innvilget er også økt, men kommunen gir også avslag. Avslag kan være der den som søker om tjenester, ikke oppfyller de kriterier som er satt i kommunes retningslinjer for tildelings av helse- og omsorgstjenester³.

³ <https://www.karasjok.kommune.no/tjenester/helse-og-omsorg/tildelingskontor-helse-og-omsorgstjenester/retningslinjer-for-tildeling-av-helse-og-omsorgstjenester/>

Demenskartet

Kilde: demenskartet.no

I 2040 vil Karasjok kommune statistisk sett ha 2 455 innbyggere, av disse vil 115 personer ha demens. Dette tilsvarer en økning på 61 eller 112,96% fra 2020 til 2040.

Befolkningen i Karasjok er eldre enn gjennomsnittet (i 2020), og kan derfor også ha en høyere andel med demens.

Andelen med demens er 2,05% i 2020 og er statistisk sett forventet å ligge på 4,98% i 2040. Demensandelen i Karasjok øker altså med 128,29%.

Personer med demens i 2020			
Alder	Antall	Mann	Kvinne
30-64	2	1	1
65-69	2	1	1
70-74	7	4	3
75-79	8	4	4
80-84	10	4	6
85-89	13	5	8
90+	12	3	9

Personer med demens i 2040			
Alder	Antall	Mann	Kvinne
30-64	0	0	0
65-69	1	0	1
70-74	10	5	5
75-79	15	8	7
80-84	26	12	14
85-89	36	16	20
90+	27	10	17

Kilde: demenskartet.no

I 2024 må Karasjok kommune forvente å ha demente personer i aldersgruppe 30-64 og 65-69. Hvis vi ser på tallene fra 2020 så hadde kommunen 2 i hver av disse gruppene, mens demenskartet forventer at tallen skal være 1 i 2024. Det er sannsynlig at kommunen fortsatt i 2024 vil ha demens med ca. 2 personer i hver av gruppene.

Oppvekst (fremtidige tjenestebehov)

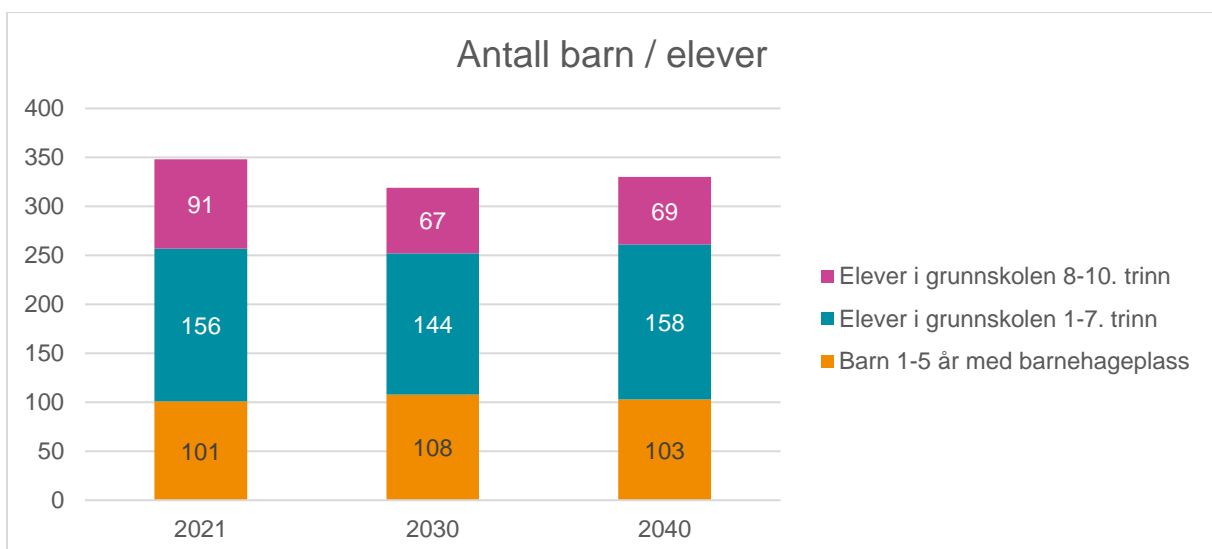
Det vil bli en utfordring for oppvekst sektoren å ha nok kvalifiserte, samiskspråklige pedagoger. Det utdannes ikke nok samiskspråklige pedagoger til å dekke fremtidig behov.

I løpet av 10 år er det totalt 14 lærere som oppnår pensjonsalder, noe som utgjør 42 % av de fast ansatte, og 35 % av alle lærerstillingene i skolen. Det er fem som oppnår pensjonsalder innen 2028, alle disse er samiskspråklige allmennlærere.

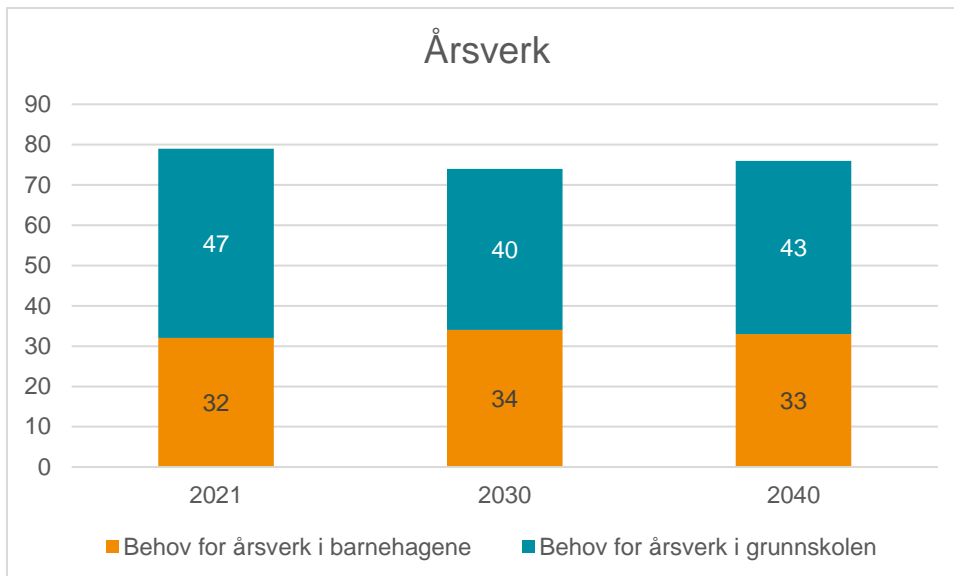
Det blir fremover utfordrende å skaffe barnehagelærere med trippelkompetansen språk, kultur og barnehagelærerutdanning. Sami Allaskuvlla og de andre barnehagelærerutdanningene rekrutterer ikke nok kandidater til å fylle det samiske samfunnets behov for samiske barnehagelærere. Barnehagene i språkområdene er i skarp konkurranse om samiske barnehagelærere både med samiske barnehager og barnehager med samiske avdelinger i sentrale strøk - og samiske barnehagelærere har kompetanse som også er etterspurt i nettundervisning i samisk og andre virksomheter.

I beregningene av tallene på antall barn / elever og behov for årsverk fremover er det tatt utgangspunkt i samme dekningsgrader og standard på tjenestene som i 2021. Det er betydelige usikkerhet knyttet til både befolkning, dekningsgrad og standard på sikt, og framskrivningene må kun tas som indikasjoner.

Kilde: Tjenestebehov, regjeringen.no

Antall barn / elever på barnehagen vil i perioden gå fra 348 i 2021 til 319 i 2030 for så å få en økning på 330 barn i 2040. Denne gir en nedgang på 5,17 % fra 2021 til 2024.

Kilde: Tjenestebehov, regjeringen.no

I årene fremover er det ikke skolen eller barnehagene som vil merke de største endringene i befolkningsutviklingen, det er innen pleie og omsorg som man vil få en markant økning på antall tjenestemottakere – og også da en økning i forventet antall årsverk.

Antall årsverk i barnehage og grunnskole vil reduseres med 3 årsverk.

6. Den nyskapende bygda

Vi er en næringsvennlig kommune som legger til rette for verdiskaping for et innovativt og fremtidsrettet næringsliv, samtidig som vi ivaretar samiske næringer. Vi er opptatte av næringsutviklingen skjer på en bærekraftig måte, der hensynet til kultur, natur og miljø er gjennomgående. Vi stimulerer til nyetableringer og ønsker et allsidig næringsliv som dekker lokale behov. Vi skal ha en evne til omstilling slik at vi er robuste i forhold til fremtidige endringer, både i næringslivet og i kommuneorganisasjonen.

Vi har et mangfoldig og levende kulturliv med gode opplevelser for befolkningen og tilreisende i krysningspunktet mellom det tradisjonelle og det moderne.

Kulturlivet i Karasjok

Kommunen har et aktivt kulturliv, med tilbud innen idretts- og friluftsliv, kultur, barne- og ungdomsaktiviteter, kunst, musikk m.m. Karasjok kommunale kulturskole har tilbud innen musikk og dans/bevegelse. I kommunen er det etablert et eget lydstudio. Kommunen er også etter hvert blitt kjent for sin årlige kulturfestival som finner sted i løpet av påskeuka med et allsidig og spennende program.

Karasjok, som mange andre små kommuner, kan møte utfordringer med finansiering av kulturprosjekter og rekruttering av unge til å videreføre tradisjonene. Samtidig ser man økt interesse for samisk kultur både nasjonalt og internasjonalt, noe som gir optimisme for fremtiden.

Kulturlivet i Karasjok er en unik blanding av tradisjon og fornyelse som speiler både den rike historien og dynamikken i dagens samiske samfunn.

Karasjok er vertskommune for en rekke kulturelle institusjoner som fremmer både tradisjonell og moderne kunst og kultur

- RidduDuottarMuseat (RDM)
- De Samiske Samlinger / Sámiid Vuorká-Dávvirat
- Sámi Dáiddaguoddáš (SDG) / Samisk senter for Samtidskunst
- Sápmi Park

Norsk kulturindeks

Norsk kulturindeks er en årlig måling som gir innsikt i kulturlivet i norske kommuner basert på ulike kvantitative data, som arrangementer, publikumstall, frivillighet, og ressurser. Hvert år siden 2011 har Telemarksforskning rangert kommunene i Norge med bakgrunn i en rekke datakilder. Kommunen rangeres i ti kategorier samt en samlet rangering som er summen av disse ti.

Karášjoga gieldda Karasjok kommune havner på 25. plass i Norsk kulturindeks i 2022 med 231 poeng. Rangeringen i de ulike kategoriene vises i tabellen nedenfor.

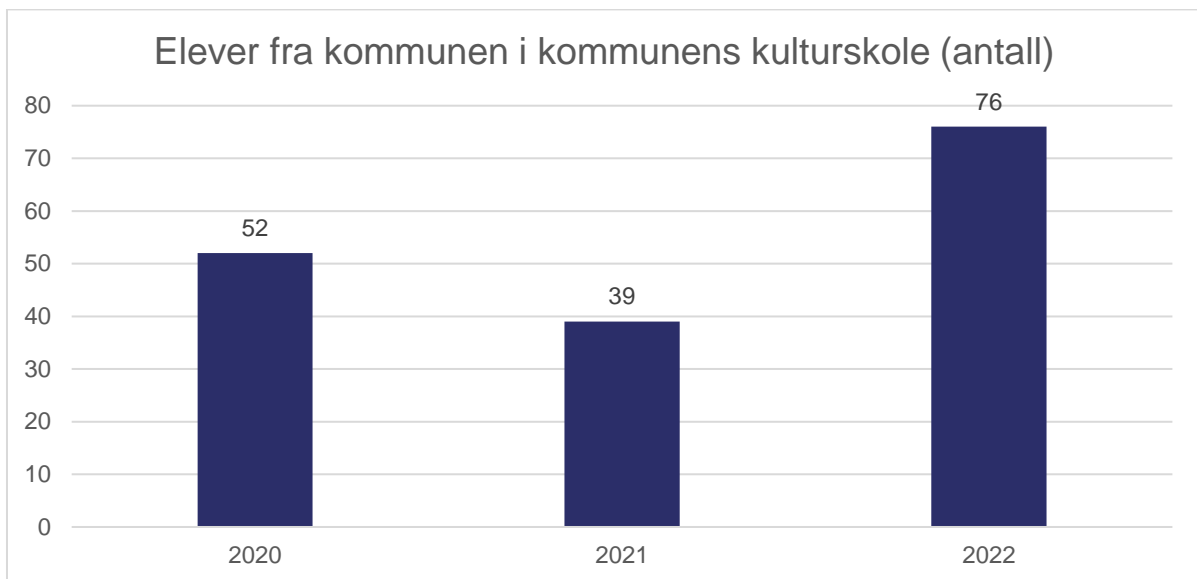
	Poeng	Plassering
Kunstnere	41	5
Kulturarbeidere	51	2
Museum	30	22
Kulturarrangement	1	275
Kino	0	288
Bibliotek	17	285
Scenekunst	23	40
Kultur for barn	38	41
Sentrale tildelinger	23	5
Frivillighet	6	324

Tabellen ovenfor viser at Karasjok kommune har varierte resultat på de ulike kategoriene. Kommunen har få kulturelle arrangementer der målgruppen er de voksne, hvis vi ser f.eks. på kino og kulturarrangementer der man scorer lavt.

Karasjok kommune er avhengig av frivilligheten (lag og foreninger) for å sikre et godt og variert kulturliv, i kulturindeksen scorer Karasjok dårlig på akkurat frivillighet.

Kulturskole

Kilde: SSB, tabell 12061

Ved Karasjok kulturskole har man 1,8 årsverk, og tilbyr kurs innen musikk, rockeverksted og dans. Det er ingen samisk språklige instruktører ved kulturskolen per september 2024. Karasjok kulturskole har de siste årene hatt et veldig lavt elevtall, sammenlignet med begynnelsen av 2000- tallet.

Kulturskolen hatt uegnede lokaler over lengre tid, og er nå flyttet over i midlertidige lokaler.

Næringslivet

Under arbeidet med kommuneplanens samfunnsdel i 2022, ble det gjennomført en næringsundersøkelse. Undersøkelsen var et samarbeid mellom kommunen, Distriktssenteret og fylkeskommunen. 96 personer svarte på undersøkelsen, hvorav 81 var fra næringslivet og 15 var politikere. Disse temaene var med i undersøkelsen:

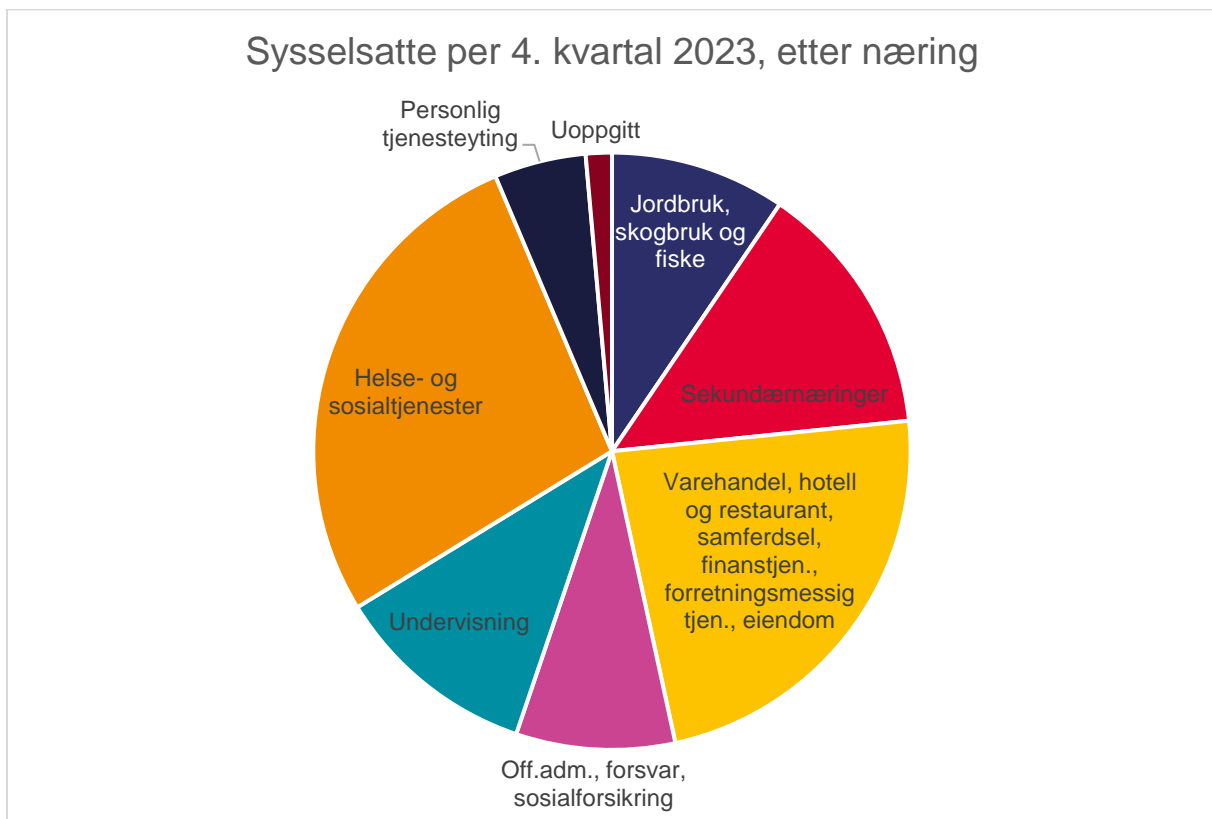
- Areal, planverk og saksbehandling
- Kommunal førstelinjetjeneste inkludert Sápmi næringshage
- Samhandling kommune og næringsliv
- Investeringer og finansiering

Hovedmål og strategier som angår næringsutvikling i kommuneplanens samfunnsdel, er gjort på bakgrunn av resultater i denne undersøkelsen.

I 2023 ble det i Karasjok kommune etablert 35 foretak, dette utgjør 1,38 foretak per 1000 innbyggere. Tallet har de siste 10 årene vært mellom 16 – 35 nyetableringer av foretak per år. Det etableres flest enkeltmannsforetak (ENK) og aksjeselskap (AS).

Oversikt næringsliv

Kilde: SSB, tabell 13472

Karasjok kommune er preget av en næringsstruktur med høy sysselsetting innen offentlige tjenester. Innen offentlig sysselsetting er andelen høyest innen helse- og sosialtjenester. Dette skyldes nok at Sámi Klinihkka samt andre helserelaterte institusjoner er etablert i Karasjok.

Reiseliv

Selv om turisme kan være en viktig næring, er Karasjok ikke like kjent som andre destinasjoner i Finnmark. Dette kan begrense vekstpotensialet innen reiselivsnæringen, selv om det er et økende fokus på samisk kultur og naturopplevelser.

Karasjok kommune er med i satsningen Destinasjon Sápmi som skal sikre utviklingen av kommunen som et attraktivt reisemål, og sørge for moderne destinasjonsledelse.

Sápmi næringshage

Karasjok kommune har en samarbeidsavtale med Sápmi næringshage, noen av oppgavene er blant annet tilpasset veiledning for nyetablerte, oppfølging og veiledning for eksisterende bedrifter, proaktivt arbeid gjennom arrangementer og arenabygging for å fremme nettverk, kapital og kompetanseheving.

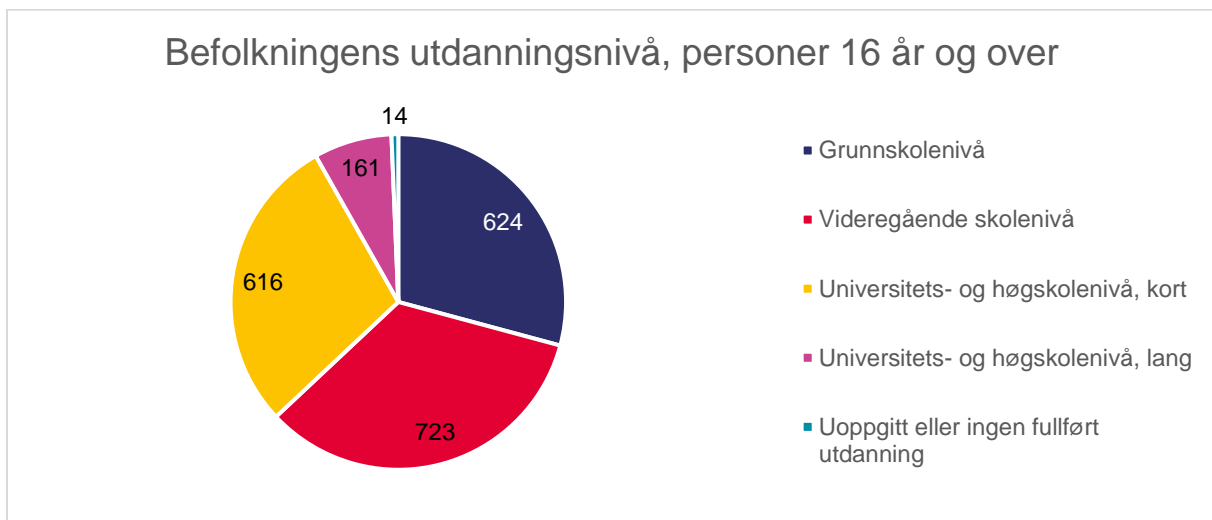
7. Den kompetente bygda

Vi skal gi de unge forutsetninger for å fullføre videregående opplæring gjennom god grunnopplæring av høy kvalitet i barnehage og skole. Vi har en befolkning med høy utdanning. Det er et prioritert mål at unge bosetter seg i kommunen etter endt utdanning. Vi skal ha en god rekrutterings- og bosettingsstrategi i kommunen, for å få unge til å etablere seg i Karasjok.

Vår skole og barnehager er noen av de viktigste arenaer for å utvikle samisk språk, kultur og identitet. Alle som vokser opp i Karasjok skal være produktivt tospråklige, noe som innebærer at vi skal tilby alle barn undervisning i samisk tilpasset barnets bakgrunn og behov.

Vi samarbeider på tvers av kommunens enheter, med innbyggerne, organisasjoner, næringsliv og andre institusjoner for å sikre gode tjenester med riktig kvalitet for våre innbyggere. Vi har kompetanse til å utvikle, forbedre og endre kommunens tjenester slik at vi leverer bærekraftige tjenester til innbyggerne i fremtiden.

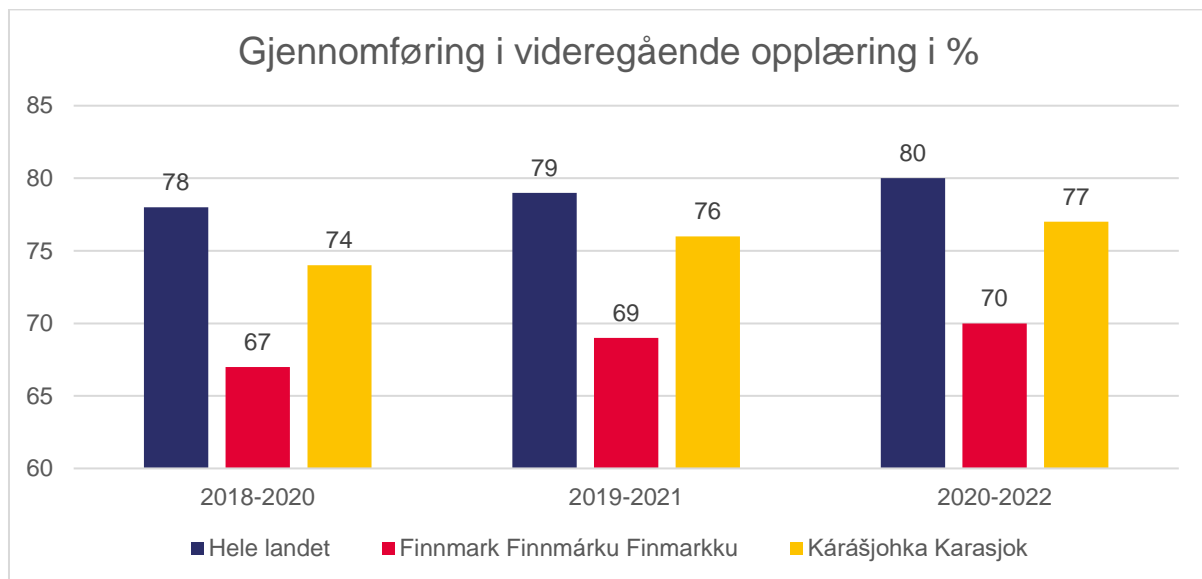
Utdanningsnivå

Kilde: SSB, Befolkningens utdanningsnivå

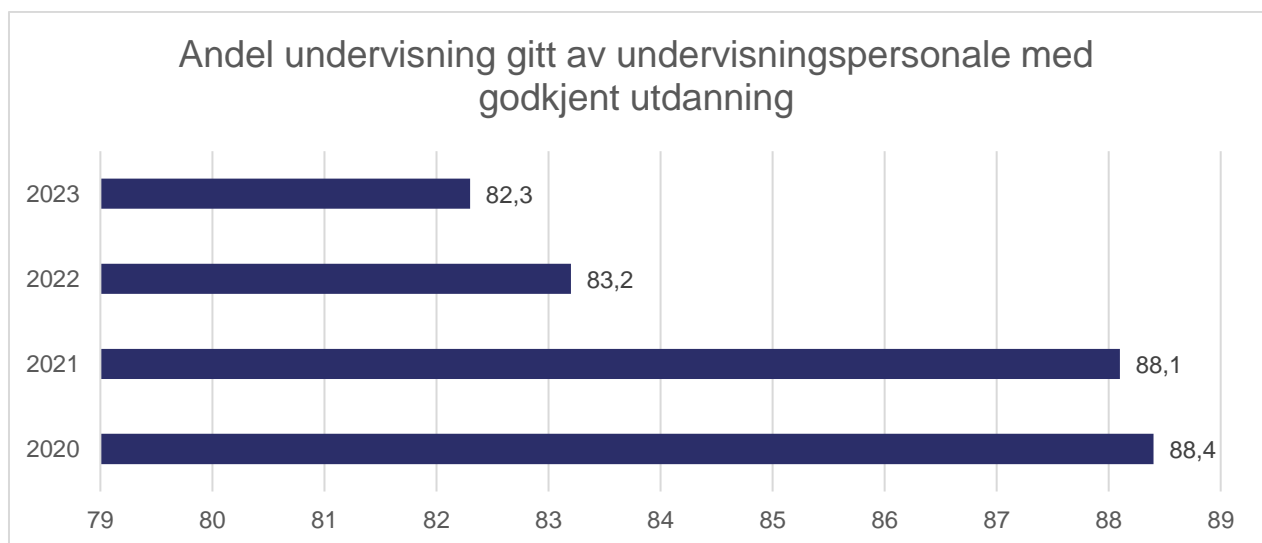
Fullført videregående skole

Oppvekst

Grunnskole

Å rekruttere og beholde kvalifiserte lærere, spesielt innen samisk språkopplæring, er en vedvarende utfordring. Mange kommuner i distriktene sliter med å tiltrekke seg fagpersonell på grunn av den geografiske beliggenheten og begrensede karrieremuligheter.

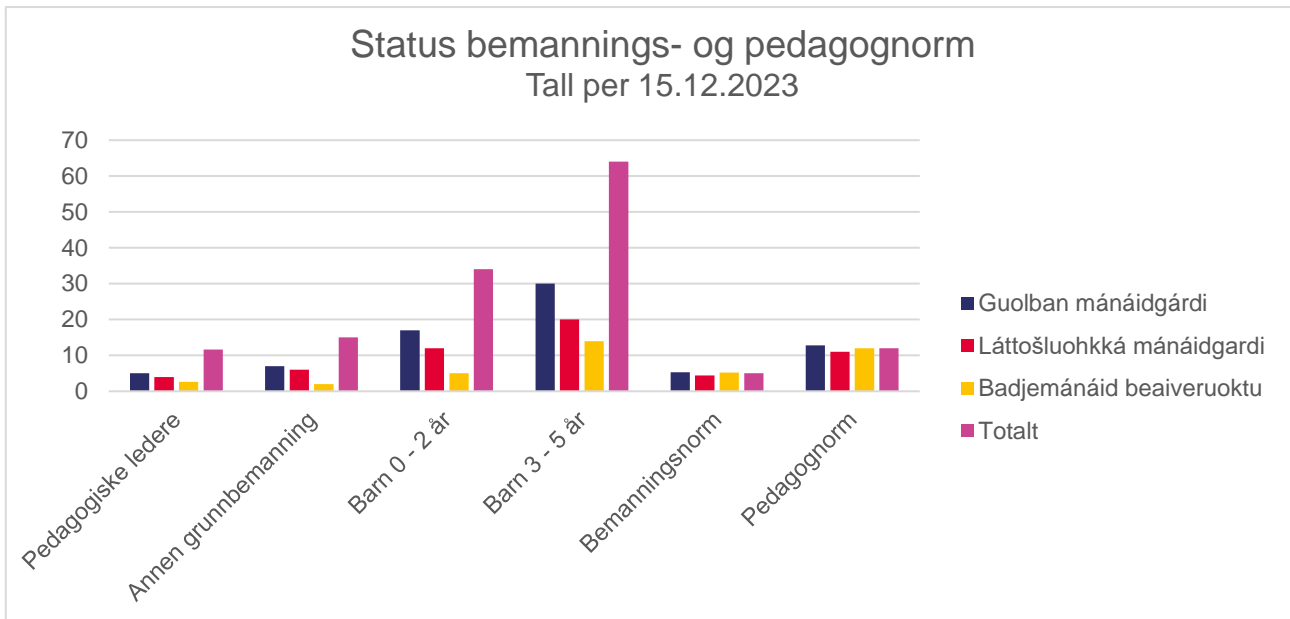

Problematisk nedgang og som viser at vi har for få som utdanner seg til yrket, og da spesielt stort problem med nok samiskspråklige kvalifiserte pedagoger. Kommunen har relativt mange på livsfase tiltak i skolen, dette betyr at de har redusert undervisnings i fht sin stilling. Innen 5 – 15 år vil flere gå ut i pensjon.

Skoleåret 2023/2024 var det tre fast ansatte ved Karasjok skole som tok videreutdanning i fagene Duodji, naturfag, spesialpedagogikk, rektorutdannelse og matematikk. Av disse er det to som ikke har fullført / tatt eksamen.

Barnehage

Per 15. desember 2023 oppfylte de tre barnehagene i kommunen pedagognormen. Kommunen har to kommunalt eide og en privat eid barnehage.

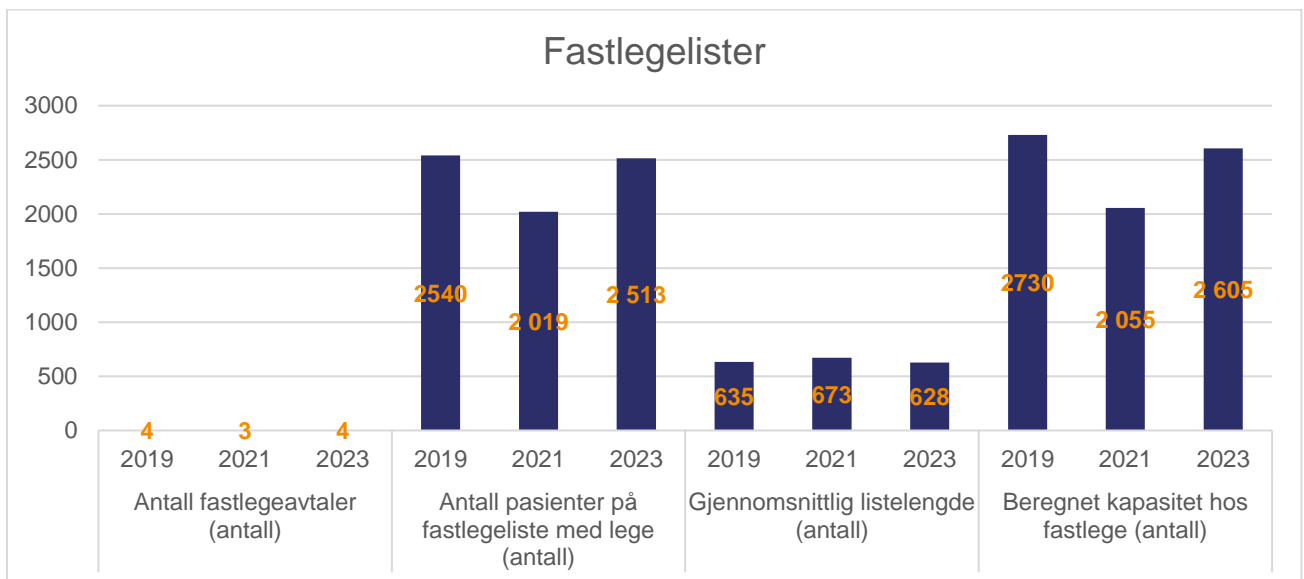
Barnehagene har i siste kvartal 2023 og i 2024 hatt utfordringer med høyt sykefravær, som kan ha sammenheng med vakanser i pedagog stillinger og at ufaglærte må inn å være på dispensasjon fra utdanningskravet. Dette gjør at vi ikke har nok kvalifiserte pedagoger i alle stillinger, og vanskelig med å rekruttere kompetent personell som oppfyller krav om fag, språk og kulturkompetanse. Dette vil også være en utfordring fremover på grunn av nedgang i søkertall på barnehagelærer utdanningene nasjonalt.

Helse og omsorg

Det er en betydelig utfordring å rekruttere kvalifiserte fagpersoner som sykepleiere, leger og annet helsepersonell generelt i Norge. Karasjok kommune har hatt en relativt stabil legedekning, men behovet for tospråklig helsepersonell gjør at Karasjok kommune i likhet med Kautokeino kommune har større rekrutteringsutfordringer til helsefaglige stillinger.

Fastlege

Kilde: SSB, tabell 12005

Sykepleiere

19,55 årsverk i budsjett 2024

22,05 i 2023

NB! Kun sykepleier stillingskode. Vi har også psykiatrisk sykepleier, helsesykepleier og fagutviklingssykepleier

Sykefravær

Legemeldt sykefravær, kvinner og menn, år 2023						
Kommune	Sykefravær%, antall sykefraværsdager i % av antall arbeidsdager i alt			Sykefravær antall dager		
	Begge kjønn	Kvinner	Menn	Begge kjønn	Kvinner	Menn
År 2023	7,8	9,3	6,2	19 251	11 787	7 464
År 2022	6,5	7,9	4,9	16 507	10 384	6 123
År 2021	6,1	7,1	5,1	16 054	9 552	6 503

Kilde: kommuneprofilen, helse

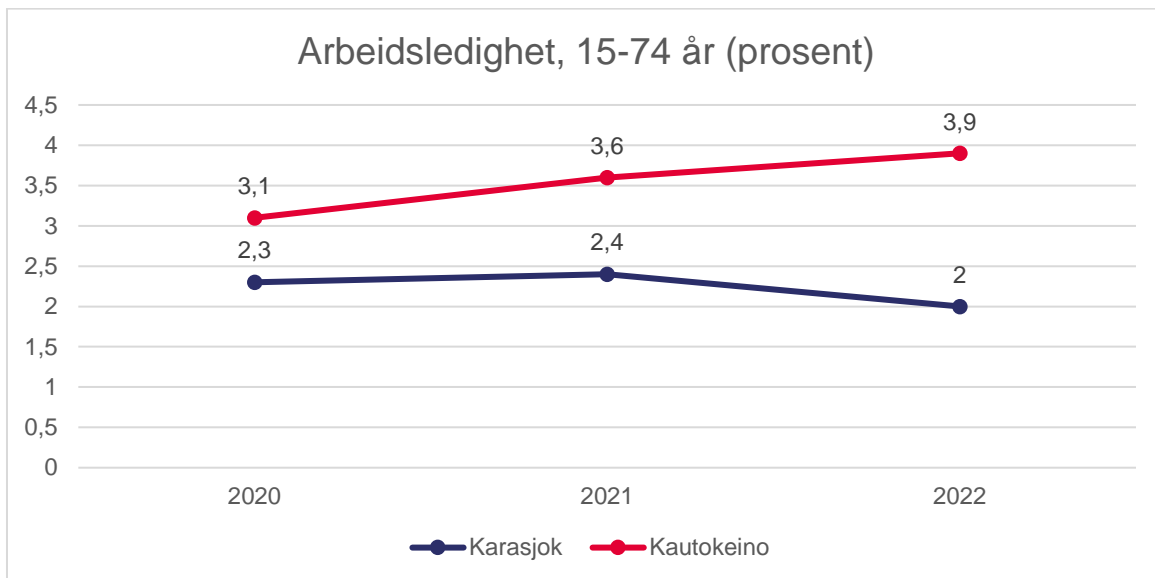
Tabellen ovenfor presenterer sykefraværet blant alle bedrifter i Karasjok der lege har skrevet sykemelding.

Tallene for Karasjok er noe høyere enn tallene for landet totalt. Der er totale sykefraværsprosenten i 2023 5,6 %, 5,4 % i 2022 og 5,2% i 2021.

Et høyt sykefravær kan indikere underliggende problemet som dårlig folkehelse, usunne arbeidsforhold eller mangel på tilrettelegging for ansatte med helseutfordringer. Høyere sykefravær kan gi samfunnsøkonomiske og sosiale utfordringer.

Arbeidsledighet

Kilde: Folkehelseprofil

Antall registrerte arbeidsledige (omfatter personer som står registrert i NAV's arbeidssøker register enten som helt arbeidsledig eller som deltager på et arbeidsmarkedstiltak) er i juni 2024, 27 personer. Noe som utgjør en andel på 2 %. Dette er en nedgang fra juni 2023 på 7 personer, i prosent utgjør nedgangen 21%.

Når kommunen har lavt arbeidsledighet, så kan vi anta at utfordringer med å rekruttere personer ikke løses internt. For å sikre at vi får rekruttert til vakante stillinger i kommunen må vi sikre at kommunen får økt innflytting.

Uføre

År		2016-2018	2017-2019	2018-2020	2019-2021	2020-2022
Geografi	Alder					
Hele landet	18-66 år	8,8	9,0	9,3	9,5	9,6
Finnmark Finnmarkku Finmarkku	18-66 år	9,8	9,9	10,3	10,6	10,8
Karášjohka Karasjok	18-66 år	7,1	7,4	8,0	8,6	8,9

Kilde: Kommnehelse statistikkbank, mottakere av uføretrygd, 18 – 44 år

Tabellen ovenfor viser antall og andel personer som mottar uføreytelser samlet, varig uførepensjon eller avklaringspenger i prosent av befolkningen i alderen 18 – 66 år. Statistikken viser 3 års glidende gjennomsnitt, dvs. gjennomsnitt for overlappende 3-årsperioder.

Uføretrygdede representerer en del av befolkningen som står utenfor arbeid og utdanning. Andelen uføre har økt jevnt de siste ti årene nasjonalt, også i Karasjok. Karasjok har en noe lavere andel mottakere av varig uførepensjon enn hele landet og Finnmark fylke.

Unge utenfor arbeid

År		2017	2018	2019	2020	2021	2022
Geografi	Alder						
Hele landet	15-29 år	10,9	10,6	10,4	10,8	9,4	9,5
Finmark Finnmarkku Finmarkku	15-29 år	11,1	11,1	10,8	10,6	9,8	9,5
Kárášjohka Karasjok	15-29 år	12,2	11,5	10,5	11,4	9,3	10,0

Kilde: Kommunehelse statistikkbank, unge utenfor arbeid, utdanning og opplæring

Tabellen ovenfor viser andel personer 15 – 29 år som ikke er i arbeid, under utdanning eller i opplæring i prosent av befolkningen.

I Karasjok kommune antar vi at noen av årsaken til at prosenten er litt høyere i Karasjok kommune enn hele landet er at mange unge arbeider i primærnæringen (fremfor alt reindrift).

8. Den bærekraftige bygda

Vi forvalter våre naturressurser ut fra en samisk naturforståelse. Vår bruk av naturen er tilpasset våre omgivelser, og baserer seg på å forvalte ressursene for birgejupmi (livsgrunnlag) der bærekraftig bruk er sentralt. Arealinngrep er den største utfordringen mot naturmangfoldet, og for tradisjonell samisk nærings- og kulturutøvelse.

I alle beslutninger som tas av kommunen skal det være et fokus på bærekraftig utvikling som ivaretar klima-, miljø- og naturhensyn. Vi tilrettelegger for bærekraftige endringer for den enkelte innbygger og for samfunnet som helhet.

Reindrift

Reindriftnæringen er stor og viktig næring i Karasjok og en viktig kulturbærer. Store arealer i kommunen er beiteområde for rein.

Reindrift er en viktig næring for mange av innbyggerne i Karasjok, og det er en stor del av det samiske næringslivet. Reindrifutøverne i kommunen driver både med kjøttproduksjon (slakt) og med andre produkter som pels, skinn og horn. I tillegg er reindriften viktig for kulturen, tradisjonene og identiteten til det samiske folket.

En av de største utfordringene for reindriftnæringen i Karasjok, og i Norge generelt, er effektene av klimaendringer. Endringer i snøforholdene, temperaturer og vegetasjon påvirker både reinen og de tradisjonelle beiteområdene. Varmere somre og mildere vintre kan føre til tynnere snølag og utfordringer med tilgang på naturlig mat til reinen.

Økende trafikk og utvikling av infrastruktur som veier, hyttefelt og vindkraftanlegg kan føre til tap av beiteområder for reinen. Det kan også skape farer for reinsdyrene, forstyrrelser i migrasjonsmønstrene og økt konflikt med andre næringsinteresser.

Reindrift i Norge reguleres av statlige og lokale reindrifforvaltningsorganer, og reindrifutøverne må forholde seg til et komplekst regelverk. Dette kan til tider skape spenninger, spesielt knyttet til forvaltningen av beiteområder, kvoter for slakt og rettigheter til beite.

Reindrift er ikke bare en næring, men også en essensiell del av samisk kultur og livsstil. I Karasjok er reindriftnæringen tett knyttet til samisk identitet, og mange samiske familier har drevet med reindrift i generasjoner. Dette gjør at reindriften også er en viktig del av den kulturelle og samfunnsmessige strukturen i kommunen.

Reindriftnæringen i Karasjok har også vært gjenstand for modernisering. Mange reindriftsutøvere har tatt i bruk ny teknologi og moderne metoder for å forbedre driften, for eksempel GPS-teknologi for sporing av rein og digitalisering av forvaltning og administrasjon. Dette har bidratt til økt effektivitet i driften, men har også gitt utfordringer knyttet til balansen mellom tradisjon og innovasjon.

Selv om reindriftnæringen står overfor flere utfordringer, er det også tegn på økt interesse for bærekraftig landbruk og forvaltning av naturressurser. Økt bevissthet om klimaendringer og økologiske perspektiver kan også bidra til nye løsninger og støtte til reindriftnæringen i Karasjok og øvrige deler av Norge. Samtidig er det viktig å finne en balanse mellom tradisjonell praksis og moderne krav til økonomisk bærekraft og miljøforvaltning.

Alt i alt er reindriftnæringen i Karasjok en næring i utvikling som møter både utfordringer og muligheter, og den spiller en viktig rolle både i samisk kultur og i det lokale samfunnet.

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/rapporter/totalregnskap-for-reindriftnaeringen>

<https://www.landbruksdirektoratet.no/nb/nyhetsrom/rapporter/ressursregnskapet-for-reindriftnaeringen>

Antall rein i vårflokk per 31. mars 2019/2020, Øst-Finnmark, Karasjok: 45 150

Reindriftsforvaltningen i Norge er delt opp i ulike reinbeiteområder, og Karasjok er en sentral kommune for reindrift i Finnmark. Karasjok kommune har store arealer med naturlige beiteområder for rein, og beiten strekker seg over både fjellområder og lavland. Reinen i Karasjok er kjent for å bruke både høyfjellsområder og daler, avhengig av årstiden og tilgangen på mat.

Reinbeitedistrikt 17 og 16 har reinbeite i Karasjok kommune, det er i hovedsak høst- og vinterbeiteareal. Sommer- og høstbeite er i Porsanger, Tana, Lebesby, Gamvik og Nordkapp kommune.

	Siidaandeler	Personer i siidaandelen	Sommersiidaer	Vintersiidaer
Karasjok østre sone	51	307	4	16
Karasjok vestre sone	70	382	9	24
Totalt	121	689	13	40

Tabell: Antall siidaandeler og antall personer i siidaandelene, ved slutten av driftsåret 2022/2023. Antall sommer- og vintersiidaer gjenspeiler en gjennomsnittssituasjon for de siste driftsårene.

Kilde: Landbruksdirektoratet, 2023

Areal

Arealforvaltningen i Karasjok kommune er et viktig tema som omfatter både offentlige og private arealer, og involverer ulike interesser som reindrift, landbruk, boligbygging, infrastrukturutvikling og naturforvaltning. Karasjok har store arealer med både fjell- og lavland, som er viktige for reindrift, samt landskapsområder som har kulturhistorisk verdi for det samiske folket.

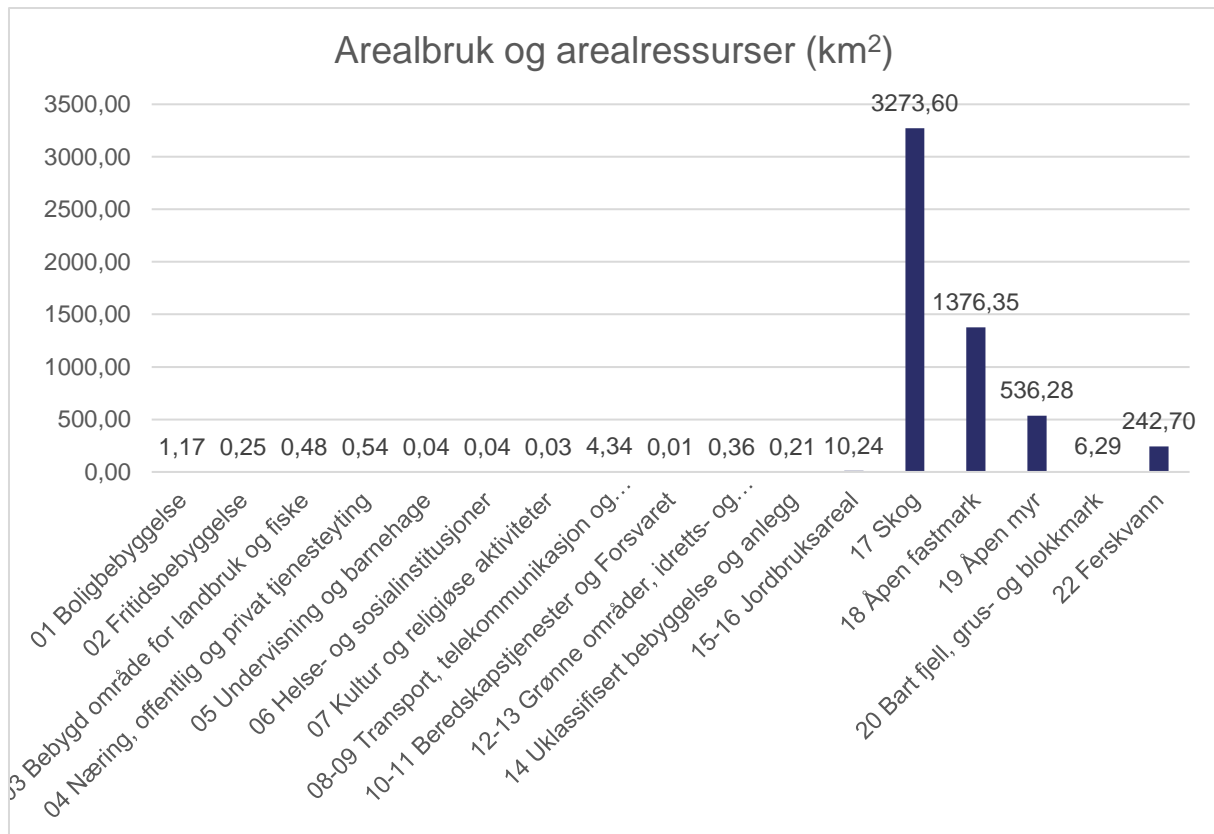

Kilde: SSB, tabell 09594

Arealbruk i Karasjok kommune

- Reindrift dominerer arealbruken i Karasjok, med store områder avsatt som reinbeiteområder, og det er et sterkt samisk kultur- og næringspreg.
- Landbruk er også en viktig næring, men spiller en mindre rolle enn reindriften.
- Naturvern er en sentral del av forvaltningen, med flere verneområder, inkludert Finnmarksvidda og ulike naturreservater.
- Infrastruktur, som vei- og kraftlinjenett, påvirker både bosetting og økonomisk utvikling.
- Vindkraftutbygging og annen industriutvikling skaper spenninger, særlig knyttet til tap av beiteområder og naturverdier.
- Turisme er en voksende næring, og friluftsliv og samisk kultur er viktige attraksjoner.

Arealbruken i Karasjok er altså en balansegang mellom tradisjonelle næringer, bærekraftig utvikling og bevaring av natur og kultur.

Kilde: SSB, tabell 09594

Reindrift

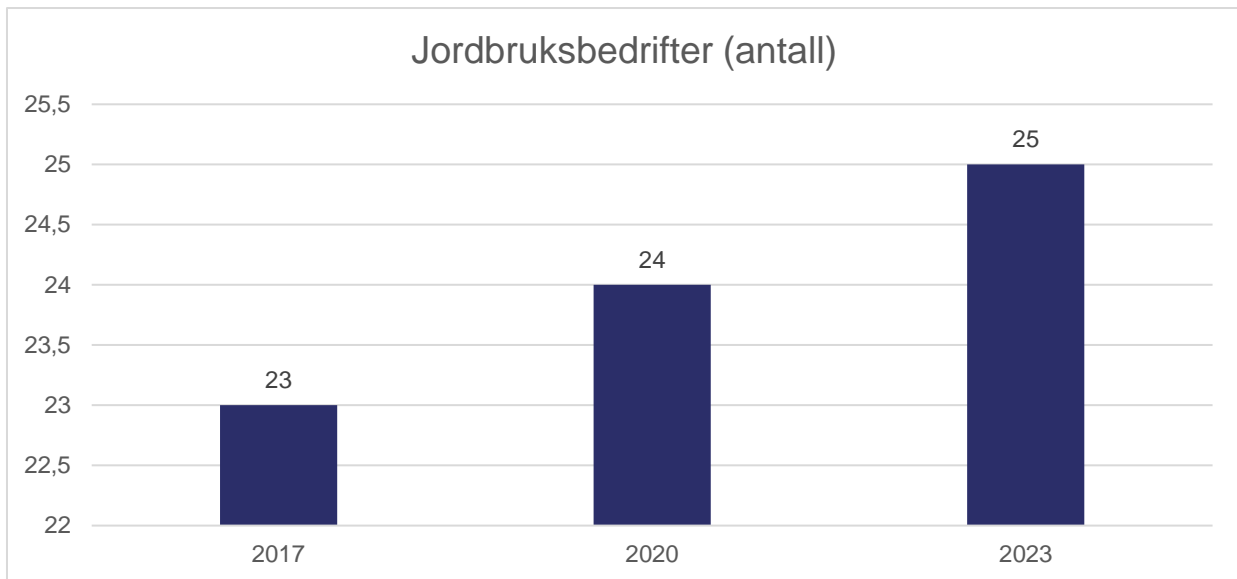
Reindrift er den viktigste næringen i Karasjok kommune, og store deler av kommunen er dedikert til reinbeiteområder. Karasjok er en av de viktigste reindriftskommunene i Norge, og de samiske reindriftsutøverne bruker både fjellområder og daler til beite for reinsdyr. Disse områdene er tilknyttet ulike reinbeitedistrikt, og omfatter både sommerbeite og vinterbeite.

Beitearealene er regulert gjennom Reindriftsforvaltningen og på tvers av flere forvaltningsnivåer. Det er et stort arealpress på beiteområdene, særlig ettersom klimaendringer, økt infrastrukturutvikling og konkurrerende næringer påvirker tilgangen til tradisjonelle beiteområder.

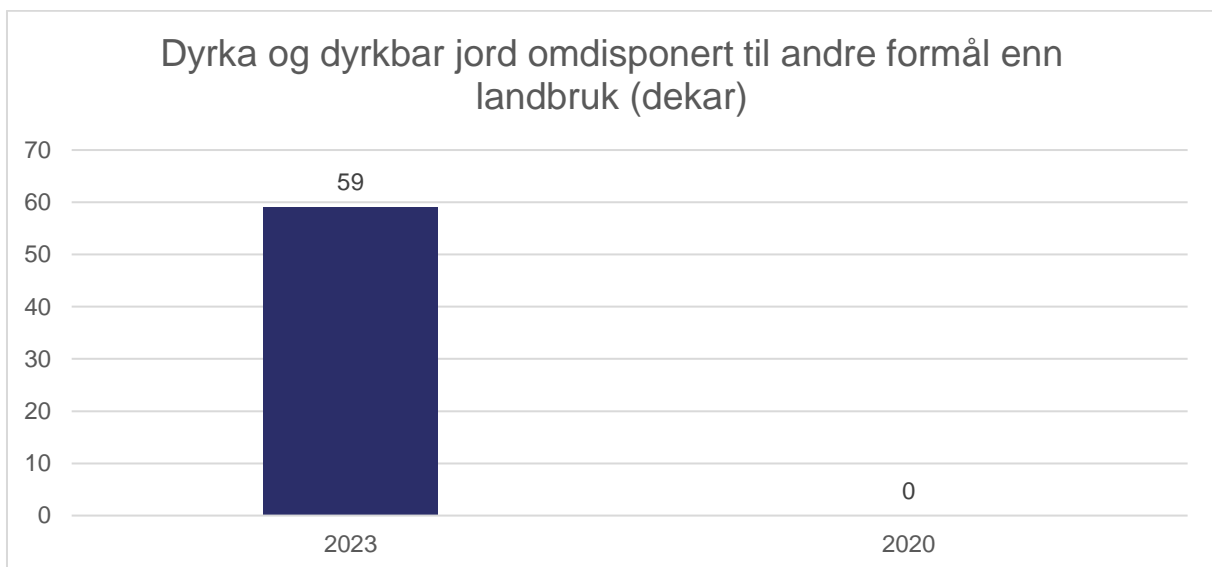
Landbruk (jord- og skogbruk)

Jordbruksarealene i Karasjok er relativt små i forhold til reindrift og naturvern, men det finnes noen gårdsbruk i kommunen, spesielt i de lavere områdene og dalene. Landbruket er tradisjonelt basert på husdyrhold (særlig storfe og sau). Arealer brukes til grovfôrproduksjon til husdyrhold. Jordbruket er viktig for bosettingen og matproduksjon, men utgjør en mindre andel av arealbruken sammenlignet med reindrift og naturvern.

Karasjok kommune har også områder med skog som brukes til skogbruk, men de totale skogbruksarealene er mindre enn i andre områder av Finnmark, ettersom mye av kommunen er preget av fjell og vidde. Skogbruket her er i liten skala sammenlignet med andre deler av landet, men tømmerhogst skjer på en bærekraftig måte der det er egnet.

Kilde: SSB, tabell 11950

Kilde: SSB, tabell 11950

Totalt var det 9980 registrert som fulldyrket areal. Av dette var 7215 dekar jordbruksareal i drift i 2023.

Naturvern og verneområder

Karasjok kommune har flere verneområder som beskytter viktige naturtyper og landskap. Et av de mest kjente verneområdene er Finnmarksvidda, som strekker seg over flere kommuner i Finnmark, inkludert Karasjok. Dette er et stort område med høy biologisk verdi og er viktig for både reindrift og friluftsliv. Flere områder i Karasjok kommune er også vernet gjennom naturreservater og landsvernområder.

Områdene som ikke er vernet er ofte preget av økosystemer med et rikt dyre- og planteliv, og det er et kontinuerlig behov for å vurdere naturmangfoldet ved arealbruk og utvikling.

Samisk kultur og tradisjonell arealbruk

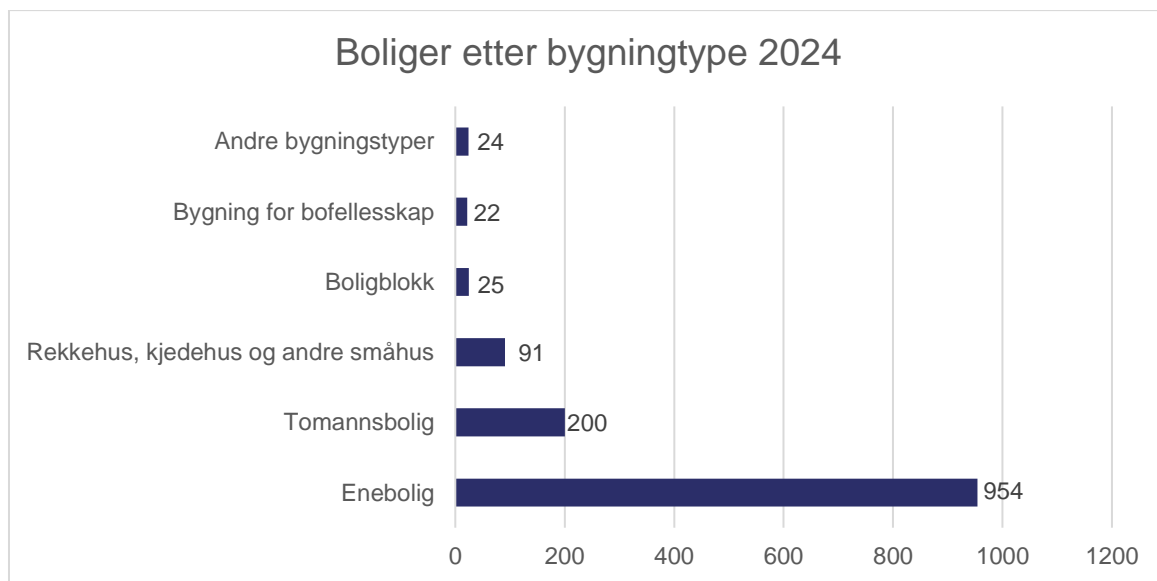
Arealene i Karasjok har en sterk samisk tilknytning, og samisk kultur og tradisjonell naturbruk spiller en viktig rolle i arealbruken. Reindrift, fiske, jakt og bærplukking er aktiviteter som fortsatt er viktige for den samiske befolkningen, og disse aktivitetene foregår ofte i områder som er forbundet med et kulturelt og åndelig landskap.

Mange områder har også kulturminner knyttet til samisk historie, som gamle bosetninger, gravplasser og helgener. Slike områder er viktige for å bevare samisk kulturarv og tradisjoner.

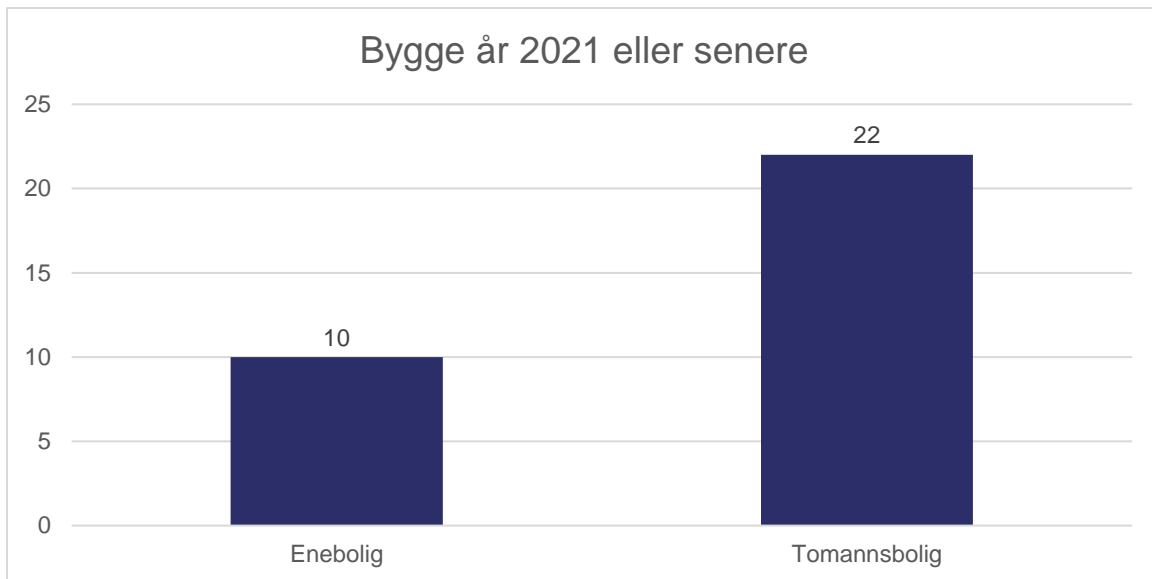
Infrastruktur og bosetting

Karasjok har flere mindre tettsteder, med Karasjok sentrum som det største. Her finnes boliger, offentlige bygninger, butikk- og servicetilbud. I tillegg er det en del spredt bebyggelse i de mer avsidesliggende delene av kommunen.

Karasjok kommune har en relativt god vei- og transportinfrastruktur, som er viktig både for lokalbefolkningen og for turismen. Dette inkluderer riksveier som E6, som går gjennom kommunen, og tilknytning til vei- og jernbanenettet i Finnmark. Utbygging av infrastruktur, som veier, kraftlinjer og vindkraftanlegg, påvirker arealbruken og kan føre til konflikter, særlig med reindrift og naturvern.

Kilde: SSB, tabell 06266

Kilde: SSB, tabell 06266

Turisme og friluftsliv

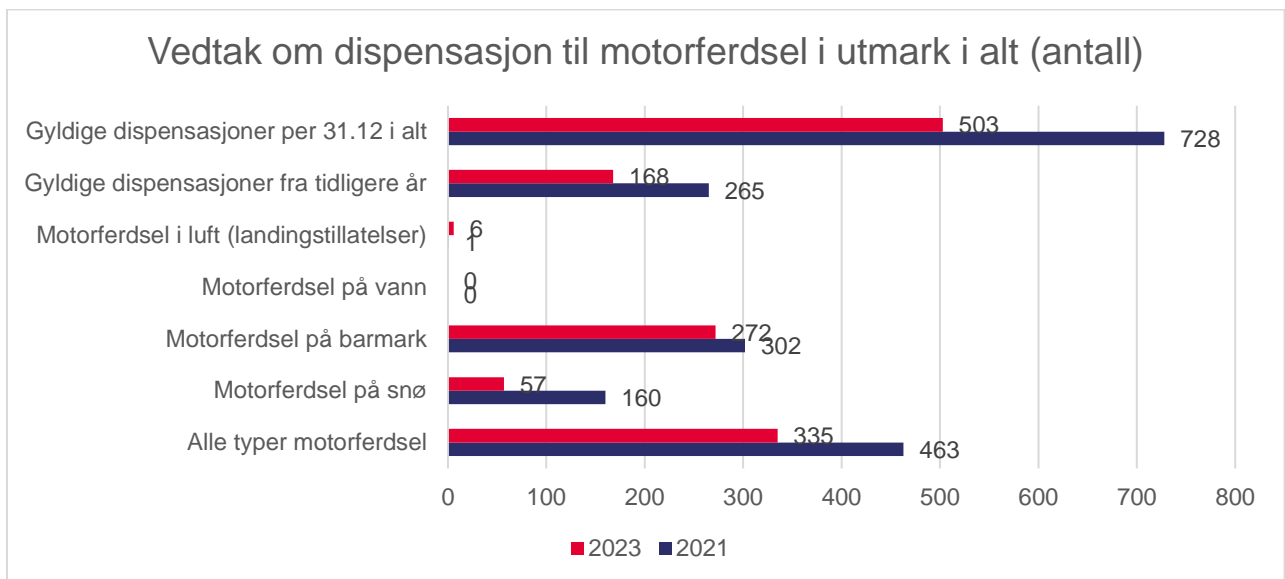
Karasjok tiltrekker seg turister, spesielt de som er interessert i samisk kultur, natur og friluftsliv. Det er populære aktiviteter som jakt, fiske, hundesledeturer, og det er også noen vinteraktiviteter som tiltrekker seg besøkende. Turismen er en voksende sektor, og dette har ført til økt interesse for arealbruk, særlig i forbindelse med etablering av turistanlegg og hytter.

Industri og næringsutvikling

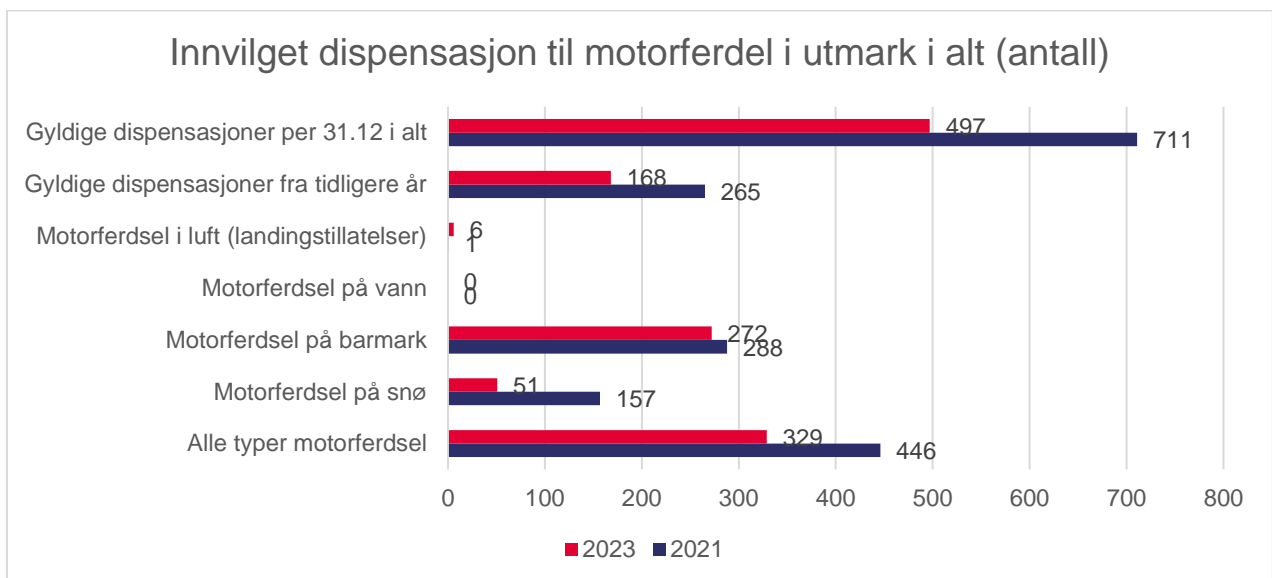
Det er noen industriområder i Karasjok knyttet til lokal næringsvirksomhet, som håndverk, lokal matproduksjon og småindustri. I tillegg er det et økende fokus på bærekraftige næringer, som kan omfatte småskala produksjon, fornybar energi og økologisk jordbruk.

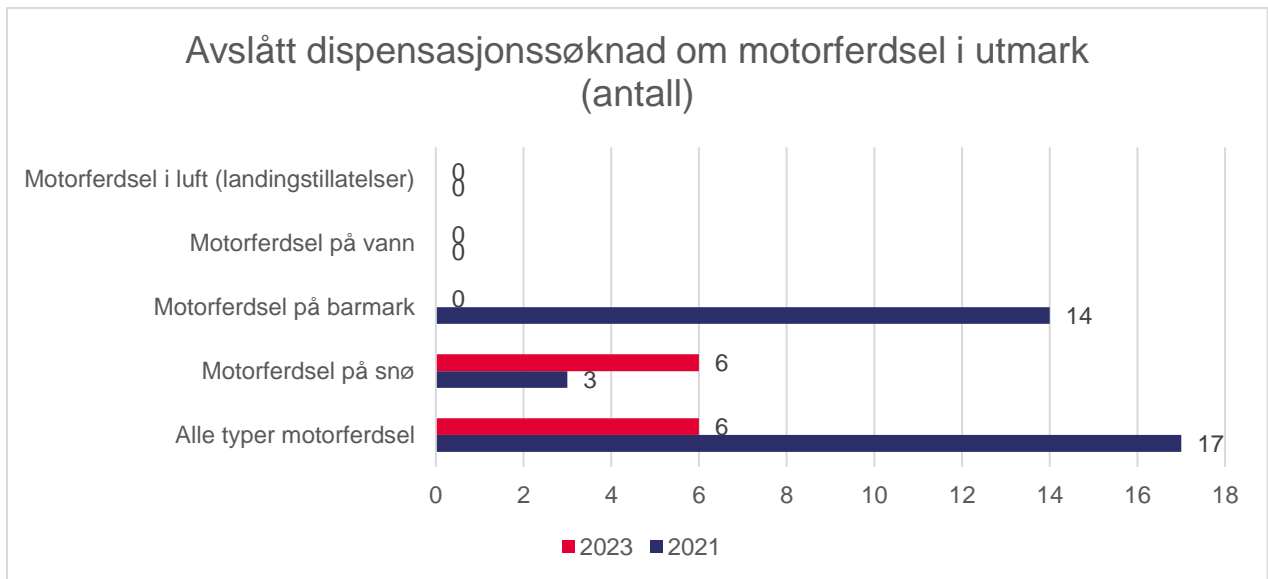
Dispensasjoner motorferdsel i utmark

Kilde: SSB, 13112

Kilde: SSB, 13112

Kilde: SSB, 13112

Karasjok kommune har innvilget flere dispensasjoner for motorferdsel i utmark hovedsakelig på grunn av behovene knyttet til landbruk, turisme, næringsutvikling, samt praktiske hensyn relatert til geografi og værforhold. Motorisert ferdsel er nødvendig for mange som bor i og rundt Karasjok, spesielt i vinterhalvåret, og for å opprettholde de tradisjonelle næringene som sanking av bær/ sopp og jakt. I tillegg har kommunen et ansvar for å balansere ulike interesser, fra naturvern og friluftsliv til næringsutvikling og beredskap, når de vurderer søknader om dispensasjon.

Dispensasjonene gis altså på bakgrunn av et praktisk behov, samtidig som det tas hensyn til de natur- og miljømessige konsekvensene av motorisert ferdsel.

Dispensasjoner plan og bygningsloven

At Karasjok kommune har innvilget flere dispensasjoner fra plan- og bygningsloven de siste årene, kan forklares med flere praktiske og økonomiske faktorer som gjelder både lokale behov og utfordringer knyttet til utvikling, bebyggelse og næringsvirksomhet i en kommune med store geografiske avstander og særegne forhold.

Dispensasjoner fra plan- og bygningsloven kan gis dersom det er «særlige grunner», og kommunen har myndighet til å vurdere behovet for slike unntak fra de ordinære reguleringene.

Mottatte byggesøknader (antall)		Mottatte dispensasjonssøknader (antall)		Behandlede dispensasjonssøknader (antall)		Andel av innvilgede byggesøknader som medførte vedtak om dispensasjon fra plan (prosent)	
2021	2023	2021	2023	2021	2023	2021	2023
44	19	11	5	8	5	20,50 %	40 %

Kilde: SSB, 12597 og 14304

Andel innvilgede byggesøknader som medførte vedtak om dispensasjon fra plan er høyere i Karasjok enn gjennomsnittet for Troms og Finnmark fylkeskommune. I fylkeskommunen var det 19,5 % i 2021 og 26,8% i 2023. I landet (utenom Oslo) ble det innvilget 20,4% i 2021 og 21% i 2023.

Karasjok kommune har innvilget dispensasjoner fra plan- og bygningsloven av flere årsaker, som reflekterer de unike behovene og forholdene i regionen. Disse årsakene inkluderer praktiske hensyn til geografi og infrastruktur, behovet for å støtte næringsutvikling, reindriftens spesifikke krav, samt tilpasning til turisme og samiske rettigheter. Dispensasjoner kan også være nødvendige for å møte akutte bygge behov eller for å tilrettelegge for fleksible løsninger i områder med begrenset tilgjengelig byggeareal. Samtidig gir kommunen dispensasjoner for å ivareta både lokale og nasjonale interesser på en praktisk og balansert måte.

En annen viktig årsak for høyt antall dispensasjoner er gamle og utdaterte planer som ikke gjenspeiler arealbruk i dagens Karasjok og er i tillegg utarbeidet etter den gamle plan og bygningsloven. Dette er vanlig i små kommuner da utdaterte planer krever mye ressurser.

Det er blant annet ikke lengre vanlig å lokalisere industri i sentrum av bygda, det er ikke behov for like mye landbruks/jordbruksarealer som tidligere, det er vanligere med tett bebyggelse og ikke så vanlig med spredt boligbebyggelse og generasjonsboliger.

Vann og avløp

Vann og avløp i Karasjok kommune er preget av kontinuerlig utvikling og forvaltning for å sikre god kvalitet på vannforsyning og avløpstjenester til innbyggerne. Kommunen har ansvar for drift og vedlikehold av vann- og avløpsanlegg, som er organisert som et selvkostområde, det vil si at inntektene fra gebyrer skal dekke kostnadene ved tjenestene.

Karasjok kommune har flere vannverk som forsyner befolkningen med drikkevann, hovedsakelig basert på grunnvann og enkelte kilder. Vannkvaliteten er regulert og overvåket for å sikre at den oppfyller helsemyndighetenes krav.

Avløpssystemet er i hovedsak kommunalt, og avløpsvann blir enten rensert lokalt i renseanlegg eller ført til sentrale renseanlegg. Kommunen har også utbyggingsplaner for å oppgradere og forbedre avløpsnett, spesielt i de mer spredtbygde områdene.

Gebyrene for vann og avløp skal dekke drifts- og investeringskostnader, og kommunen følger selvkostprinsippet, hvor inntektene fra tjenestene benyttes til vedlikehold og utbygging. Kostnadene kan variere avhengig av geografiske forhold, investeringer i nye anlegg og oppgradering av eksisterende infrastruktur.

Status for vann og avløp i Karasjok kommune viser at kommunen har et selvkostbasert system der gebyrer for vann og avløp skal dekke alle kostnader knyttet til drift, vedlikehold og investering i vann- og avløpsinfrastruktur. Kommunen har gjort nødvendige investeringer i både vannforsyning og avløpsbehandling, men står samtidig overfor utfordringer knyttet til den store geografiske spredningen, klima- og værforhold, samt kostnadene ved å vedlikeholde infrastrukturen i et område med både urbane og landlige bosetninger. Fremtidige investeringer vil være nødvendige for å møte kravene om miljøvern, befolkningsvekst og teknologiske fremskritt.

Vannforsyning

Karasjok kommune får sitt drikkevann fra både grunnvann og overflatevann. Vannforsyningen kan variere mellom sentrumsområdene og de mer avsidesliggende delene av kommunen. I de sentrale områdene er det et fungerende vannverk som leverer rent

drikkevann, mens i mer spredt befolkede områder kan det være utfordringer knyttet til å opprettholde et økonomisk bærekraftig vannforsyningsssystem.

Kommunen har hatt behov for å investere i nye vannledninger og oppgraderinger for å møte både økt etterspørsel og strengere krav til vannkvalitet og beredskap. Dette har ført til både investeringer i infrastrukturen og økte kostnader for vedlikehold av eksisterende vannforsyningsanlegg.

Karasjok vannverk mangler reservevannforsyning og er sårbar for eventuelle brudd og lekkasjer på vannledningsnettet. Reservevann er et krav i drikkevannsforskriften.

Karasjok har, som andre kommuner, strenge krav til vannkvalitet. Det er gjennomført regelmessige kontroller og tester for å sikre at drikkevannet oppfyller helse- og sikkerhetskravene satt av myndighetene, som for eksempel Drikkevannsforskriften.

Avløpssystem

I tettbygde områder, som Karasjok sentrum, er det et sentralt avløpssystem som håndterer både husholdningsavløp og industrielt avløp. Dette systemet transporterer avløpsvann til et renseanlegg, hvor det behandles før det slippes ut i naturen.

Avløpssystemene er underlagt strenge krav til både utslipp og rensing, og kommunen har derfor investert i oppgraderinger av renseanleggene for å sikre at disse kravene overholdes. I enkelte landlige og avsidesliggende områder er det imidlertid mer utfordrende å etablere og vedlikeholde et sentralisert avløpssystem. I slike tilfeller kan private avløpssystemer (som septiktanker og private renseløsninger) være vanlig, og det er et kontinuerlig arbeid med å sikre at disse systemene også er i tråd med de nødvendige miljøkravene.

I Karasjok, med sin store geografiske spredning, er det utfordrende å etablere og vedlikeholde avløpssystemer for alle husstander, særlig i mer avsidesliggende områder. Kommunen har hatt behov for å finne løsninger for håndtering av avløp i disse områdene, for eksempel gjennom tilrettelegging for private septiktanker eller små renseanlegg, men også gjennom eventuelle samarbeidsløsninger for fellesskapsløsninger på avløp.

Finansiering og gebyrer

For å sikre at vann- og avløpstjenester kan opprettholdes, må kommunen bruke gebyrer til å dekke kostnadene. Dette innebærer at gebyrene for vann og avløp kan variere, avhengig av både infrastrukturen som kreves for å levere tjenestene og de spesifikke behovene i ulike områder av kommunen. Det er også viktig at gebyrene er rettferdige og tilpasset både inntektene i kommunen og de kostnadene som påløper ved å opprettholde og utvikle vann- og avløpssystemene.

Der kjent at opprettholdelsen av vann- og avløpssystemene kan være dyrt, spesielt i kommuner som Karasjok, hvor spredt bebyggelse og krav til investering i infrastruktur kan føre til høye kostnader. Dette kan igjen føre til økte gebyrer for innbyggerne, noe som er et politisk og økonomisk spørsmål for kommunen.

Fremtidsutvikling og behov

Karasjok kommune planlegger kontinuerlig fornyelse og oppgradering av vann- og avløpssystemene for å møte framtidige behov, både for å følge med på befolkningsvekst og

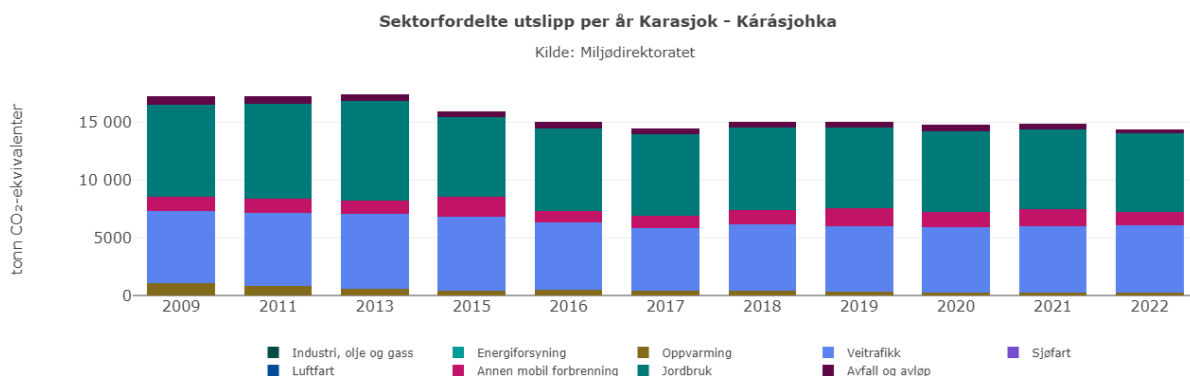
for å etterkomme strengere miljøkrav. Dette inkluderer både investeringer i nye vannkilder og renseanlegg, samt forbedring av eksisterende systemer.

Kommunen har også et ansvar for å sikre at vann- og avløpssystemene drives på en bærekraftig måte, med hensyn til både miljøet og økonomien. Dette kan innebære investeringer i energieffektive løsninger, smartere teknologier for vannbehandling og systemer for gjenbruk av vann og ressurser, spesielt med tanke på de økende kravene om klimapåvirkning og miljøvern.

Kommunen tilpasser sine vann- og avløpsløsninger til både reguleringsplaner og miljøkrav. Dette innebærer at alle nye byggeprosjekter, både for boliger og næringsbygg, må være i tråd med de kravene som er satt for vann og avløp i kommunen. Det kreves også at det tas hensyn til fremtidig befolkningstilvekst, klimaforandringer og andre faktorer som kan påvirke vannforsyning og avløpshåndtering.

Klima

Klimaprofilen for Karasjok kommune gir en oversikt over de klimatiske forholdene og hvordan klimaendringer kan påvirke kommunen, både når det gjelder værmønstre, økosystemer, landbruk, reindrift og infrastruktur. Karasjok ligger i Finnmark i den nordligste delen av Norge, og har et arktisk klima med kalde vintre og korte, kjølige somre. Klimaet i Karasjok er sterkt preget av geografien og høyden over havet, og kommunen er en av de nordligste i Norge med store høyfjellsområder og vidder.

Klimaprofilen utarbeidet av Norsk Klimaservicesenter

Klimaet – kaldt, arktisk og kontinentalt

Karasjok har et typisk subarktisk klima med kalde vintre og kjølige somre. I vintermånedene kan temperaturene i Karasjok falle til -30°C eller lavere, spesielt i de mest avsidesliggende områdene. Sommeren er kort, med gjennomsnittstemperaturer på rundt $10\text{--}15^{\circ}\text{C}$, men den kan være preget av perioder med varmere vær når det er høytrykk.

Vinteren i Karasjok varer lenge, fra oktober til april, med snødekke som kan vare i flere måneder. Snøforholdene er derfor svært viktige for reindrift og annen aktivitet i kommunen.

Karasjok er også utsatt for perioder med sterke vinder, særlig om vinteren, noe som kan påvirke både folk og dyr.

Klimaendringer – utfordringer og muligheter

Karasjok, som mange andre steder i Arktis, opplever allerede tydelige effekter av klimaendringer, som kan få konsekvenser for både natur og næringsliv. Den globale oppvarmingen skjer raskere i Arktis enn på resten av kloden, og dette kan medføre flere utfordringer og muligheter for Karasjok kommune.

Gjennomsnittstemperaturen i Karasjok har økt de siste tiårene, og dette kan føre til mildere vintre, noe som igjen kan påvirke reindrift og vinteraktiviteter som snøscooterkjøring og hundesledekjøring. Mildere vintre kan føre til at islagene på innsjøene blir tynnere og mer usikre, noe som kan føre til økt fare for ulykker og påvirke tradisjonelle aktiviteter.

Klimaendringene kan også føre til endringer i nedbørsmønstrene, med økt hyppighet av regn i vintermånedene, noe som kan føre til islag og «regn på snø»-situasjoner. Dette er spesielt problematisk for reindrift, da islagene gjør det vanskelig for dyrene å finne beite under snøen.

De mildere vintrene kan føre til at snøen smelter tidligere om våren, noe som kan påvirke reindriftens beiteforhold og tidspunktet for sesongflytting av rein. Dette kan skape utfordringer for tilpasning til tradisjonelle mønstre for reindrift og beitestrukturene.

Påvirkning på reindrift

Reindriften er en viktig næring i Karasjok, og klimaendringene kan ha både direkte og indirekte effekter på reindriftens praksis.

Økte temperaturer og endringer i nedbørsmønstre kan føre til at beiteforholdene endres, spesielt på vinteren når islag kan gjøre det vanskelig for reinen å finne mat. Dette kan føre til økt stress på dyrene og redusert tilvekst.

Reindriftens tradisjonelle beiteområder kan endres, og det kan føre til endringer i hvordan reinflokkene migrerer og utnytter ressursene. Dette kan utfordre reindriftsutøverne til å tilpasse seg endringer i naturforholdene.

Vann og vannressurser

Klimaendringene kan føre til endringer i snøsmelting og tilførsel av vann i elver og innsjøer. Økt regn på vinterstid kan føre til lavere snøakkumulering, noe som kan ha betydning for vannstanden i elver og innsjøer om våren.

Selv om flom ikke er et vanlig problem i Karasjok, kan endringer i nedbørsmønster og smelting av snø føre til høyere risiko for flom, spesielt om våren når snøen smelter raskt.

Biodiversitet og naturmangfold

Klimaendringer kan påvirke dyre- og planteliv i Karasjok på flere måter. Dette gjelder både de naturlige økosystemene og de tradisjonelle ressursene som samisk kultur og næringsliv er avhengige av.

Flere arter som er tilpasset kaldt klima, som for eksempel fjellrev, moskusokse og noen fuglearter, kan få utfordringer med endrede forhold. Samtidig kan andre arter som er mer tilpasset varmere klima, som elg og hjort, kunne utvide sine områder nordover.

Endringer i temperatur og nedbør kan føre til endringer i vegetasjonen, med muligheter for at enkelte arter sprer seg nordover, mens andre arter som er tilpasset kalde forhold kan trekke seg tilbake. Dette kan påvirke både naturlige økosystemer og landbruket.

Infrastruktur og energiforsyning

Sterkere stormer og mer uforutsigbare værforhold kan påvirke infrastrukturen i Karasjok, spesielt veier og elektrisitetsforsyning. Det kan bli flere utfordringer med dravis på veiene og problemer med strømforsyning på grunn av dårlig vær.

Karasjok er også avhengig av fornybar energi, som vannkraft. Endringer i klimaet kan føre til endringer i vannstanden i elver og innsjøer, noe som potensielt kan påvirke vannkraftproduksjonen.

Turisme og friluftsliv

Karasjok er et attraktivt reisemål for turisme og friluftsliv, spesielt knyttet til samisk kultur, vinteraktiviteter og naturopplevelser. Endringer i klimaet kan påvirke turisttilbudet, både ved at vintersesongen blir kortere, og ved at visse naturopplevelser blir vanskeligere å gjennomføre på grunn av dårligere værforhold eller usikre isforhold.